

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Het misdrijf schoolverzuim en de bescherming van de Jeugd^(*)

Toen op 10 december 1948 op de Algemene Vergadering der Verenigde Naties een vijftigtal landen de « Universele Verklaring van de Rechten van de Mens » eenparig goedkeurden, aanvaardden zij tevens artikel 26 al. 1 van deze verklaring, artikel dat luidt :

« Eenieder heeft recht op opvoeding. De opvoeding moet kosteloos zijn, ten minste wat het lager en het fundamenteel onderwijs betreft. Het lager onderwijs is verplicht. Het technisch en beroepsonderwijs moet veralgemeend worden; de toegang tot de hogere studiën moet in volledige gelijkheid mogelijk zijn voor allen in verhouding tot hun verdienste. » ⁽¹⁾

Hoe en in welke mate deze belofte opvoeding en onderwijs te verstrekken door verschillende landen wordt verwezenlijkt zal deze cursus van vergelijkende schoolwetgeving aantonen.

Het volstaat hiervoor niet een opeenvolging van wetteksten die de spil vormen van onderwijs en opvoedingsystemen in bepaalde landen te bestuderen, maar het is daarenboven ook van belang de evolutie die iedere wetgeving heeft gekend, nader te onderzoeken. Zodoende zal het mogelijk zijn de gebreken en lacunen van het verleden vast te stellen om bepaalde eisen voor de toekomst te formuleren.

Onder al de problemen die de schoolwetgevingen trachten op te lossen, wenssen wij hier slechts één enkel te ontleden, nl. het schoolverzuim.

Immers de beteugeling van dit verzuim verzekert de doeltreffendheid van de hele wetgeving op de leerplicht.

Wij zullen ons thans beperken tot de Belgische wetgeving die de basis vormt van deze cursus in Vergelijkende Schoolwetgeving.

Ons doel is meer bepaald de kenmerken en de beteugeling van schoolverzuim als tekortkoming vanwege het gezinshoofd en het kind te onderzoeken. Nochtans, om er duidelijk de draagwijdte van te kunnen begrijpen, dient men het allereerst te definiëren en het te situeren zowel in zijn sociaal als in zijn juridisch verband.

Schoolverzuim is een inbreuk op de wettelijke verplichting aan het gezinshoofd opgelegd, zijn kind vol-

doende lager onderwijs te doen verstrekken of te verstrekken volgens de bepalingen van de wet. ⁽²⁾

Deze verplichting wordt voorgeschreven in het belang van ieder individu afzonderlijk, alsook van de gemeenschap, aangezien het peil van schoolkennis een hoofdfactor van de ontwikkeling onzer beschaving is.

Ten einde de omvang van deze verplichting met nauwkeurigheid te kunnen bepalen, is het onontbeerlijk bij voorbaat te onderzoeken hoe, in het algemeen, de verplichtingen in het maatschappelijk milieu ontstaan en in welke richting zij evolueren.

* * *

Rechten en verplichtingen ontstaan zodra betrekkingen worden aangeknoopt tussen één of meer enkelingen en één of meer andere enkelingen.

Het is op grond van biologische en maatschappelijke natuurlijke gebeurtenissen dat de mens een rechtstelsysteem opbouwt voor de mens, met het doel gemeenschappelijke belangen te verzekeren.

Inderdaad, voor de alleenstaande mens bestaat er geen recht, bestaan er ook geen rechten van de mens en hebben andere mensen de verplichting niet desgevallend de rechten van hun evennaaste te eerbiedigen.

Maar wanneer de menselijke gedraging beïnvloed of bepaald is door het bestaan van anderen, dan ontstaan in de meeste gevallen *rechten* en ook *verplichtingen*.

Illustreren wij dit met het volgende voorbeeld uit toestanden van het dagelijks leven :

Eigendom was eerst een feitelijke toestand, nl. een zaak, een goed, een voorwerp bemachtigen, er meester over zijn.

Eigendomsrecht ontstaat alleen ten aanzien van het bestaan, of het optreden van andere personen. Inderdaad, zolang de mens alleen leeft in het oerwoud, heeft hij geen behoefte zijn recht op eigendom te doen gelden. Niemand hindert hem in zijn bezit; hij oefent heel natuurlijk en op ongestoorde wijze het recht van *usus* (gebruik), *fructus* (genot) en *abusus* (vernietiging) uit; daarbij heeft hij tegenover niemand verplichtingen. Maar van het ogenblik af dat hij zijn meesterschap over de zaak wenst over te dragen of indien hij in dit meesterschap wordt gestoord, dan pas ontstaat de noodwendigheid het eigendomsrecht te beschermen, en wel

(*) Openingsles van de cursus in Vergelijkende schoolwetgeving, gegeven op 24 maart 1965 aan de Vrije Universiteit te Brussel.

door allerlei verplichtingen, zo bv. de verplichting de zaak te leveren, de verplichting tot betaling vanwege de koper, de verplichting zich te onthouden vanwege derden, enz.

De rechten van *usus*, *fructus* en *abusus* over een zaak kunnen slechts in het maatschappelijk leven op ongestoorde wijze uitgeoefend worden dank zij de steun van talrijke verplichtingen. Immers, rechten en verplichtingen zijn in de maatschappij onafscheidbaar (3).

Dit principe geldt zowel voor de rechten en verplichtingen verbonden aan het meesterschap uitgeoefend door mensen op voorwerpen, als voor de onderlinge betrekkingen tussen personen, zoals de betrekkingen tussen schuldeiser en schuldenaar, de staatsmachten en de onderhorigen, tussen eigenaar en huurder, tussen echtgenoot en echtgenote en ook tussen *ouders* en *kind*. Dergelijke maatschappelijke toestanden leiden *tegelijkertijd* tot het ontstaan van *rechten* en van *verplichtingen* waarvan het aantal en de draagwijdte variëren in tijd en ruimte.

* * *

Beschouwen wij nu van dit standpunt uit, meer in 't bijzonder de *ouderlijke macht*, die de maatschappelijke betrekkingen tussen ouders en kind karakteriseert. Absoluut subjectief recht in de oudheid, heeft deze macht zich thans ontwikkeld tot een *sociale functie* ingesteld in het belang van het kind en van de gemeenschap.

Uit bovenvermelde voorbeelden blijkt dat het *recht* slechts reden tot bestaan heeft wanneer het menselijk optreden gedetermineerd is, beïnvloed wordt of afhangt van het bestaan van andere mensen.

Oorspronkelijk is het doel van het recht de menselijke betrekkingen aan een regeling te onderwerpen. Naar gelang de collectieve structuur ingewikkelder wordt en de maatschappelijke betrekkingen elkaar doordringen, geven zij ten slotte aanleiding tot *vrijwillige institutionele gedragingen*. Deze liggen aan de basis van onze *staats-* en *privéinstellingen*.

Dienvolgens heeft ieder recht een dubbel voorwerp: enerzijds het belang door dit recht beschermd, anderzijds de persoon, die dit recht kan invoeren. Het belang beschermd door de subjectieve rechten is dan ook steeds een *collectief belang*, zelfs wanneer slechts één enkel rechthebbende ervan schijnt te genieten.

Hij die een recht kan invoeren, noemt men *actief subject*; hij die een recht ondergaat en daardoor gehouden is tot bepaalde verplichtingen noemt men *passief subject*.

Zo moet de verhouding *ouders-kind* beschouwd worden in het raam van de rechten en verplichtingen verbonden aan de ouderlijke macht; de vader is er het actief subject van, het kind het passief subject.

* * *

Wil men de ouderlijke macht nader omschrijven en consulteert men hiervoor het Burgerlijk Wetboek in zijn teksten die dagtekenen van 1804, dan is men er door getroffen dat Titel IX, handelend over de ouderlijke macht, alleen een opsomming inhoudt van de rechten die de ouders uitoefenen.

Onder deze rechten citeren wij: het gezag op de *persoon* van het kind (art. 371, 372, 373 B.W.B.), het gezag op de *woonplaats* van het kind (art. 374 B.W.B.), op de *goederen* (art. 384, 385, 386, 387, 389 B.W.B.), op het *huwelijk* van het kind.

Wat de *verplichtingen* betreft, uit de ouderlijke macht ontstaan, dient men te verwijzen naar de wet

van 15 mei 1912 op de kindbescherming. Merken wij op dat deze wet de ouderlijke verplichtingen niet opsomt, maar zij er zich toe beperkt maatregelen te voorzien tegenover onwaardige ouders (4). Gelijkaardige maatregelen worden voorzien bij de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming (5).

Eén onzer meest beroemde civilisten omschrijft de ouderlijke machten « als zijnde het geel van *rechten* en *verplichtingen* door de wet toegekend aan de vader en de moeder op de *persoon* en op de *goederen* van hun minderjarige, niet geëmancipeerde kinderen » (6).

Deze definitie brengt duidelijk naar voren hoe wij hebben afgebroken met het Oud Romeinse Recht waar de « *patria potestas* » een *onaantastbaar, absoluut* recht vertegenwoordigde dat zelfs het « *jus vitae necisque* » (recht van leven en dood) inhield.

Inderdaad, iedereen is het er over eens dat het begrip ouderlijke macht in de loop der tijden een grondige evolutie heeft doorgemaakt, misschien één der meest aanzienlijke onder de instellingen afkomstig van Rome (7).

Pas in de 19e eeuw is men er toe gekomen de geest van deze instelling te wijzigen, door er elk dictatoriaal karakter aan te ontnemen. Men beschouwt nu de ouderlijke macht als een geheel van middelen voorzien om de verplichting van opvoeding en onderwijs te volbrengen, met als enige maatstaf het belang van het kind (8).

Zoals wij het reeds deden opmerken, werd dit toenmalig absoluut recht herleid tot een *subjectief* recht en wordt het thans beschouwd als een *maatschappelijke functie* (9). Naast rechten omvat dus de ouderlijke macht, volgens de huidige opvatting, ook verplichtingen, zowel tegenover het kind als tegenover de gemeenschap.

Hierdoor kunnen de prerogatieven, toegekend aan de ouders, worden beperkt en zelfs ontnomen indien zij falen in hun opdracht of van hun macht misbruik maken (10). Het toezicht over de wijze waarop de ouders hun verplichtingen volbrengen behoort tot de rechterlijke macht. Deze macht kan sancties treffen en één of beide ouders geheel of gedeeltelijk ontzetten uit de ouderlijke macht, hetzij over één, hetzij over meerdere kinderen.

Daarenboven kan de rechterlijke macht straffen opleggen aan ouders die verplichtingen, niet van algemene aard, doch door bepaalde wetten opgelegd, verzuimen of ontwijken. Citeren we hier slechts enkele voorbeelden: de verlating van familie (art. 391bis S.W.B.), achterlaten van kind in behoeftige toestand (art. 360bis S.W.B.), te vondeling leggen en verlaten van kinderen (art. 354 S.W.B.), *schoolverzuim* (art. 11 van wetten op lager onderwijs gecoördineerd bij K.B. 20 augustus 1957).

Dit laatste misdrijf zal thans onze aandacht weerhouden.

* * *

Alvorens het probleem van schoolverzuim te onderzoeken, is het onontbeerlijk het recht en de verplichting door deze inbreuk geschonden, nl. de *leerplicht*, nader te ontleden.

Door de wet van 19 mei 1914 werd in ons land de leerplicht ingesteld; zij was het resultaat van lange jaren strijd en beantwoordde aan de eisen van de maatschappelijke evolutie.

Na de Franse overheersing kende België het regime van de wet van 3 april 1806 op het lager onderwijs. Deze wet werd opnieuw in voege gebracht en was van toepassing op de Zuidelijke provincies, door het be-

sluit uitgevaardigd door Prins Willem I op 20 maart 1814. Zij verplichtte de departementale administraties de jeugd een behoorlijk onderwijs te verschaffen, zonder nochtans de leerplicht op te leggen. Geen enkele lagere school mocht worden opgericht zonder de toelating van de departementale of gemeentelijke overheid.

De fundamentele wet van 24 augustus 1815 bevatte enkele bepalingen van toepassing op het lager onderwijs (11).

Beïnvloed door de principes van de wet van 1806, kende de Regering zich de hoge leiding van het lager onderwijs toe: exclusief recht onderwijsinstellingen op te richten; toezicht en inspectie over de scholen door ambtenaren afhankelijk van de centrale macht; regeling van het recht onderwijs te verstrekken, enz.

Samenvattend mag men besluiten dat het hele onderwijs in handen van de Staat werd gecentraliseerd.

Deze politiek van centralisatie, die o.m. wat het onderwijs betreft, de vrijheid der gemeente en burgers merkkelijk beperkte, was in 1830 één der redenen van de opstand van de Belgische provincies tegen de Hollandse overheersing.

Ook werd door één der eerste besluiten van het Voorlopig Bewind de vrijheid van onderwijs uitgeroepen.

Enkele maanden later bevestigde het Nationaal Congres op zijn beurt, de vrijheid van onderwijs. Het voegde er aan toe dat het onderwijs ten koste van de Staat, niet door de uitvoerende macht, doch wel door de wet zou geregeld worden.

Dit zelfde principe werd hernomen in artikel 17 van de *Belgische grondwet van 7 februari 1831* (12).

Van dit ogenblik af was het recht scholen te stichten erkend zowel aan de gemeente als aan de partikulieren en bij de wet van 23 september 1842 werd zelfs aan gemeenten de verplichting opgelegd een school te openen.

De interpretatie van dit grondwettelijk recht gaf gedurende de volgende jaren aanleiding tot een intense spanning, die men meer bepaald onder de naam van schoolstrijd kent.

Nochtans, hoewel het onderwijs vrij was, impliceerde dit niet dat iedereen er mocht of kon van genieten.

Reeds gedurende de zittijd van 1858-1859 gaf een petitie, uitgaande van een aantal bewoners der gemeente Sint-Joost-ten-Node aanleiding tot een debat in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het voorwerp van deze petitie, nl. de leerplicht in de wet in te lassen, werd verworpen.

De toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken, Rogier, hoewel voorstander van het principe, was nochtans de mening toegedaan dat, alvorens beroep te doen op dwang (d.i. leerplicht), eerst andere middelen zouden moeten beproefd worden. (13)

Op 15 november 1870 werd door volksvertegenwoordiger Funck een eerste wetsvoorstel betreffende de leerplicht aan de Kamer voorgelegd.

Op haar beurt diende de Regering op 3 juli 1883 een gelijkaardig wetsontwerp in betreffende de leerplicht voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

Wegens wijzigingen in de regering bleef nogmaals het ontwerp een dode letter.

De poging werd hernieuwd op 20 juni 1913, toen Minister Poulet een wetsontwerp neerlegde, dat uiteindelijk op 18 februari 1914 door de Kamer en op 14 mei door de Senaat werd gestemd.

De wet van 19 mei 1944 kondigde de leerplicht af. Thans zijn de wetten op het lager onderwijs gecoördineerd bij K.B. van 20 augustus 1957.

* * *

In onze wetgeving bevat het begrip *leerplicht* een dubbele verplichting: indien op het gezinshoofd de plicht berust zijn kind voldoende lager *onderwijs te doen verstrekken* hetzij in een school, hetzij thuis of het zelf te verstrekken (14), dan moet hij hiernaast ook waken dat het kind de lessen *regelmatig* volgt en niet zonder geldige reden afwezig blijft. (15) De duur van deze verplichting loopt over een periode van acht jaar. Alleen het vertrekpunt ervan wordt gepreciseerd door de wet, nl. «na de grote vakantie van het jaar waarin het kind de leeftijd van zes jaar bereikt». (16)

De Wetgever schijnt, jammer genoeg, uit het oog te hebben verloren dat talrijke kinderen, door een retardie in de ontwikkeling, deze vereiste chronologische leeftijd bereiken zonder nochtans schoolrijp te zijn, d.i. «bekwaam zijn met goed gevolg het voor hen bestemde onderwijs te verwerken». (17)

Bepaalde vreemde wetgevingen hebben het juist daarom opportuun geacht de leerplicht pas op de leeftijd van 7 jaar te doen aanvangen (bv. Nederland, Finland, Denemarken, Noorwegen, Portugal, enz.).

Het einde van deze verplichting voorziet de wet niet uitdrukkelijk, behalve wanneer de leerplicht, ten overstaan van voor opvoeding vatbare abnormale kinderen, dient verlengd te worden. In dit geval kan dit tijdperk van verlenging niet verder strekken dan het einde van het schooljaar waarin het kind zijn zestiende jaar bereikt. (18)

Sommige omstandigheden laten het gezinshoofd niet toe zich te gedragen naar de dubbele eis van de wet, nl. het kind onderwijs te doen geven en de regelmatigheid van dit onderwijs te verzekeren. Daarom heeft de wetgever het wenselijk geacht deze dubbele verplichting te schorsen en bepaalde oorzaken als gronden van rechtvaardiging, die elk misdrijf uitwissen, te voorzien. Deze oorzaken zijn te vinden enerzijds in de toestand van het kind zelf, van de familie of van maatschappelijke gebeurtenissen, anderzijds in omstandigheden van algemene aard. De eerste categorie zullen wij *specifieke oorzaken* noemen, de laatste *generische oorzaken*.

Bepalen wij nu nader deze oorzaken.

I. Als *specifieke oorzaken* van schorsing van de verplichting onderwijs te doen geven (art. 1 K.B. 20 aug. 1957) noemt de wet:

1. de afwezigheid van een onderwijsinstelling binnen een afstand van 4 km. van de woning van het kind; (19)
2. het aanvoeren van gewetensbezwaren door ouders of voogden tegen het zenden van hun kind naar elke school gelegen binnen een afstand van 4 km. van hun woonplaats; (20)
3. het bestaan bij het kind van lichaams- of geestesgebreken die het bezoeken van een onderwijsinstelling binnen een afstand van 4 km. van zijn woonplaats onmogelijk maken. (21)

De specifieke oorzaken van de schorsing van de leerplicht, in de betekenis van regelmatigheid in het doen volgen of geven van onderwijs, worden als volgt in de wet opgesomd:

- de ongesteldheid van het kind;
- zware of besmettelijke ziekten in het gezin;
- het overlijden van een familielid;
- toevallige moeilijke verkeersmiddelen. (22)

Het is opvallend met welk gebrek aan nauwkeurigheid de wetgever deze omstandigheden opsomt die alsoo aanleiding kunnen geven tot subjectieve interpretaties. Inderdaad, elk van deze oorzaken doet de volgende vragen rijzen:

Hoe dient de ongesteldheid van het kind bewezen of gecontroleerd te worden?

Welk is het criterium van « zware ziekte » ?

Hoe dient het begrip « gezin » omschreven te worden en wie komt er in aanmerking in dit verband ? Quid van een inwonende grootvader, grootmoeder, oom, tante ? De wet spreekt van « overlijden van een familielid ». In en tot welke graad ?

Gedurende hoeveel halve dagen is de afwezigheid verrechtvaardigd ?

II. Naast deze specifieke oorzaken, kunnen er *generische oorzaken* worden ingeroepen, nl. « verdere uitzonderlijke aangevoerde omstandigheden » moeilijk te voorzien in de wet. Hun draagwijdte zal onderworpen worden aan het oordeel van het *schooltoezicht*, de *vrederichter* of de *kinderrechter*. (23) Deze oorzaken zullen alleen aanvaard of verworpen worden ter gelegenheid van de procedure wegens *schoolverzuim*.

* * *

Het begrip schoolverzuim steunt op de dubbele eis van de leerplicht. Het incrimineert de twee vormen van onthouding vanwege het gezinshoofd, die een inbreuk zijn op deze leerplicht :

1. het niet inschrijven van het kind in een school;
2. het kind niet regelmatig onderwijs doen geven of zelf geven.

Nochtans kunnen dergelijke onthoudingen zich verrechtvaardigen in de hierboven vermelde gevallen. (24)

Kan het gezinshoofd zich niet verrechtvaardigen of worden de aangehaalde oorzaken als niet betrouwbaar of niet waarachtig geacht, dan is zijn nalatigheid strafbaar. (25) De strafbaarheid is afhankelijk van de volgende *administratieve procedure* (26) : de kantonale inspecteur wordt door de wet belast een aanmaning toe te sturen aan de ouders, bij aangetekend schrijven, ter herinnering aan de leerplicht (27).

Wordt er aan deze aanmaning een gunstig gevolg gegeven dan geeft het gepleegd verzuim geen aanleiding tot bestraffing.

Zijn herhaalde aanmaningen nodig, alvorens een positief resultaat op te leveren, dan dringt de vervolging zich daarom niet noodzakelijk onmiddellijk op, hoewel het bewijs van een tendens tot verzuim voor de hand ligt.

Laat het permanent verzuim van het gezinshoofd uitschijnen dat het zich vrijwillig aan zijn verplichtingen onttrekt, dan moet de kantonale inspecteur het gerechtelijk apparaat vatten. (28)

Hierdoor vangt de *gerechtelijke procedure* aan, tweede fase van de vervolging, voor zover de twee bestanddelen van het misdrijf voorhanden zijn :

1. het stoffelijk bestanddeel : nl. geen gevolg geven aan de administratieve aanmaning uitgaande van de kantonale inspecteur, ten gevolge van het niet vervullen van de leerplicht;

2. het moreel bestanddeel : nl. de slechte wil in hoofde van de ouders. (29)

Op de kantonale inspecteur berust de verplichting de aanklacht in te dienen bij de *procureur des Konings* van het arrondissement waarin de woonplaats van het gezinshoofd en van het kind gelegen is. (30)

De *procureur des Konings* stelt op zijn beurt een onderzoek in door bemiddeling van zijn diensten (politie, rijkswacht, afgevaardigden bij de kinderscherming).

Na al de nodige inlichtingen te hebben ingewonnen, kan hij één der twee volgende beslissingen nemen :

- 1) de zaak *zonder gevolg klasseren* met of zonder berisping van zijn ambt;
- 2) *vervolgingen instellen*.

Naar gelang het belang van het kind het zal eisen, kan de *procureur des Konings* het gezinshoofd alleen vervolgen, of zo nodig kan hij samen met deze laatste, het kind doen verschijnen voor de *kinderrechter*. (31)

Indien deze tekortkoming door slechte wil in hoofde van het gezinshoofd te verklaren is en een maatregel in het voordeel van het kind zich niet opdringt, zal de *procureur des Konings* er zich kunnen toe beperken het gezinshoofd te doen verwijzen naar de bevoegdheid van de *vrederichter*. Het is de ambtenaar van het openbaar ministerie die de zaak zal aanhangig maken bij deze rechter. De *vrederichter* kan een geldboete van 1 tot 25 frank uitspreken. (32) Deze boete wordt niet vermenigvuldigd met twintig zoals dit gewoonlijk gebeurt; zij houdt daarbij ook geen vervangende gevangenisstraf in. (33)

Integendeel, blijkt uit het onderzoek dat het gewent of noodzakelijk is in te grijpen tegenover het kind, dan dagvaardt de *procureur des Konings* én het gezinshoofd én het kind voor de *kinderrechtbank*. (34)

Er dient opgemerkt dat in casu, de bevoegdheid van de *kinderrechtbank* zich uitbreidt tot meerderjarige personen. Dit laat inderdaad toe de familiale gedraging in haar geheel aan het oordeel van één enkele rechtbank te onderwerpen. (35)

Zoals de *vrederichter*, kan de *kinderrechter* de vader veroordelen tot een geldboete van 1 tot 25 frank, en kan hij eveneens, bij herhaling binnen een termijn van 2 jaar, van schoolverzuim van hetzelfde kind, een gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen opleggen.

Wat het kind betreft, formuleert de wet de opdracht van de *kinderrechter* in brede bewoordingen : « Trachten de voor hem verschijnende minderjarige de school getrouw te doen bezoeken ». (36)

Ten einde dit resultaat te bereiken beschikt de jeugdrechter over de maatregelen voorzien bij de wet van 15 mei 1912, op de kinderscherming, nl. de berisping, de plaatsing, de terbeschikkingstelling van de regering, dit wil zeggen maatregelen van *opvoeding* en *bescherming*. (37) Inderdaad, ter zake vervult de rechter een louter beschermende rol tegenover een minderjarige die geen gekarakteriseerd misdrijf heeft gepleegd, maar alleen slachtoffer is van het falen van zijn ouders (38) bij het vervullen van een bepaalde maatschappelijke verplichting.

* * *

Na leerplicht en schoolverzuim te hebben gesitueerd in hun juridisch en sociaal verband, komt het gewent voor de *aetiologie* van dit verschijnsel te onderzoeken.

Te dien einde hebben wij de verschillende oorzaken opgespoord van schoolverzuim, gepleegd in het gerechtelijk arrondissement Gent, dat ons op dit stuk goed gekend is.

Dit rechtsgebied mag daarenboven beschouwd worden als karakteriserend, zowel door zijn bevolking (meer dan 500.000 inwoners) als door zijn nijverheidscentra, zijn haven en zijn landbouwstrekken.

Ons onderzoek heeft zich beperkt over de jaren 1960 tot en met 1964. Wij zullen in de eerste plaats nagaan hoeveel gevallen van schoolverzuim gedurende deze periode van 5 jaar onderworpen werden aan het oordeel van het parket en hoeveel gevallen ter beslechting overgemaakt werden aan de *kinderrechter*. Hieruit zal blijken dat er tussen deze twee instanties aanzienlijke kwantitatieve verschillen bestaan waarvan de oorzaak hierna zal verklaard worden.

Daarna zullen wij de synthese maken van een viervoudig onderzoek : nl. :

1. de toestand van het kind in verband met de oor-

zaken die aanleiding hebben gegeven de school niet te bezoeken;

2. de oorzaken van schoolverzuim die hun oorsprong vinden in *familiale omstandigheden*;

3. de oorzaken die het gevolg zijn van de *inrichting van de school zelf*;

4. welke soorten *maatregelen* getroffen werden ten aanzien van kind en ouders.

De gegevens van dit onderzoek zullen toelaten een opbouwende kritiek van de huidige wetgeving te formuleren.

* * *

Het aantal zaken onderworpen in de eerste plaats aan het parket:

1960	59
1961	72
1962	65
1963	51
1964	56

Totaal: 303

Voor de kinderrechter verschenen:

in 1960:	25 minderjarigen
in 1961:	14 minderjarigen
in 1962:	5 minderjarigen
in 1963:	3 minderjarigen
in 1964:	7 minderjarigen

Totaal: 54 minderjarigen

De zwaarste jaren van schoolverzuim situeren zich dus in 1960 en 1961. (Zie tabel I.)

Waarom is het verschil in aantal tussen de gevallen behandeld door het parket en door de kinderrechtbank te wijten?

De taak van het openbaar ministerie is het bestraffen van het gepleegde misdrijf te bewerkstelligen. Dit doet de procureur des Konings niet blindelings. Op hem berust de verantwoordelijkheid de volgende beslissingen te nemen:

a) Vervolgingen instellen wanneer de gepleegde feiten die een misdrijf uitmaken *duidelijk bewezen* zijn en een straf zich onmiddellijk opdringt;

b) Is dit nu niet het geval, dan kan de procureur des Konings alles in het werk stellen om nochtans *de wet te doen eerbiedigen*;

c) Wordt dit doel bereikt dan kan hij de zaak seponeren, d.i. geen gevolg geven en de betrokkenen niet verder verontrusten.

Bij schoolverzuim, kan het onderzoek aantonen dat, zowel aan het gezinshoofd als aan het kind, een aanmaning, een raadgeving, een actie in opvoedingsbijstand ten goede kan komen. Bereikt de procureur des Konings alzo een gunstig resultaat, dan dient hij de zaak niet over te maken aan de kinderrechter en kan hij, wanneer de toestand gestabiliseerd is of het kind niet meer schoolplichtig is, het dossier zonder gevolg klasseren.

Hierbij komt nog, dat wanneer de procureur des Konings de aanklacht van de kantonnale inspecteur ontvangt, deze aanklacht niet noodzakelijk impliceert dat de beide elementen die het misdrijf schoolverzuim uitmaken, zoals hoger omschreven, voorhanden zijn.

In een dergelijk geval zal de procureur des Konings niet dagvaarden voor de kinderrechter, maar kan hij, zo nodig, een sociale actie instellen.

Ook deze omstandigheid legt uit waarom het aantal gevallen aanhangig bij het parket steeds hoger is dan het aantal behandeld door de kinderrechtbank.

* * *

1. Onderzoeken wij nu nader de *individuele toestand*

van het kind in verband met de oorzaken die het aanzetten de school niet te bezoeken.

1) In de eerste plaats de leeftijd: het grootste aantal jongens, over deze vijf jaar, hebben de leeftijd van 10 jaar niet bereikt. De reden van hun afwezigheid is te vinden in het bestaan van leermoeilijkheden en het gebrek aan toezicht vanwege de ouders. Wat de meisjes betreft schommelen de meesten tussen 12 en 14 jaar. (Zie tabel II.)

De redenen vaak aangehaald door deze laatsten zijn: helpen in het gezin, dat weliswaar soms groot en zwaar is.

Sommigen die, tussen 1 januari en 1 juli, de leeftijd van 14 jaar bereiken, verlaten vroegtijdig de school om reeds aan het werk te gaan en zodoende de inkomsten van het gezin te verhogen.

2) Het verstandelijk peil bij jongens evenals bij meisjes: hoewel de schoolhoofden over het algemeen in gebruikte gesteriotypeerde formulieren weinig uitleg verstrekken over het geestesniveau van het kind dat schoolverzuim pleegt, kan men in de meeste strafdossiers de volgende adviezen vinden:

- de schooluitslagen zijn flauw;
- de schooluitslagen zijn zeer gering;
- het verstandelijk peil staat laag;
- het kind is dom;
- verstandelijk peil: 1 of meer jaren ten achter.

In geen enkel dossier vindt men een zeer gunstige appreciatie van het verstandelijk vermogen van de leerling. Hieruit mag afgeleid worden dat schoolverzuim voorkomt bij kinderen die meer dan anderen onderwijs nodig hebben.

2. Naast deze individuele toestanden van het kind liggen ook *familiale omstandigheden* aan de basis van schoolverzuim. Vermelden wij hier: de omvang van het gezin eist hulp van het oudste meisje, hetzij om de moeder te helpen, hetzij om de jongere kinderen te bewaken.

Opvallend is dat van dergelijke omstandigheden de vader, door zijn werk de ganse dag buiten huis weerhouden, niet steeds op de hoogte is, hoewel op hem, als gezinshoofd, de verantwoordelijkheid van het schoolverzuim berust. In zekere gevallen fungeert als gezinshoofd de bijzit van de moeder. Heel dikwijls betekent dan het spijbelen een verzet tegen het gezag van deze laatste en meer bepaald wanneer de verhouding moeder-bijzit mank gaat. (39)

De gegevens van het sociaal onderzoek wijzen niet zozeer op armoede, maar veel meer op een weinig verzorgde materiële toestand van het kind en van het ganse gezin: het huis ligt vuil, de kinderen zijn slordig gekleed. De moeder die de huishouding op een dergelijke wijze verwaarloost is eerder een weinig werkzame, dikwijls debiele vrouw. 's Morgens worden de kinderen te laat gewekt, zodat wanneer het uur om naar school te gaan voorbij is, men ze gemakshalve helemaal niet zendt.

3. Daarbij is het nodig de oorzaken van schoolverzuim die liggen in de inrichting van de school zelf te onderstrepen.

Ons onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat spijbelende kinderen vooral kinderen zijn met algemene of specifieke leermoeilijkheden waarmee de school op onvoldoende wijze rekening heeft gehouden.

Er wordt overigens vanwege de school, bij het eerste onregelmatig schoolbezoek niet of te laat tijdig ingegrepen.

4. Het zal nu niet van belang ontbloeit zijn na te gaan tot welke maatregelen de kinderrechtster zijn toe vlucht heeft moeten nemen ten aanzien van ouders en kind :

Wat het *kind* betreft is de plaatsing in een openbare of particuliere instelling de maatregel die in de meeste gevallen aangewezen is. Nadat en de aanmaning van de kantonnale inspecteur, en de waarschuwingen van de procureur des Konings vruchteloos zijn gebleven, is het vanzelfsprekend noodzakelijk dat de kinderrechtster zou optreden ten einde het materieel en moreel welzijn van het kind door gepaste dwangmiddelen te verzekeren.

Vaak gebeurt het dat het sociaal gevaar waarin het kind verkeert zo groot is, dat het gepleegde schoolverzuim een gelegenheid is om het aan zijn ongunstig milieu te onttrekken.

Indien de kinderrechtster nochtans op een gelukkige kentering in de toestand mag hopen, zal hij er zich toe beperken een *berisping* uit te spreken.

De meeste *gezinshoofden* worden veroordeeld tot een geldboete. De wet voorziet dat de uitvoering van het vonnis ter verwijzing in een geldboet of in een hechtenis mag worden geschorst gedurende een termijn van 6 maanden indien gedurende deze periode de kinderen regelmatig de school bezoeken. ⁽⁴⁰⁾

* * *

Kritiek van de huidige wetgeving op grond van deze gegevens.

Het aantal gevallen van schoolverzuim die zich hebben voorgedaan in het druk bevolkte gerechtelijk arrondissement Gent kan, aan de niet-ingewijden, als zeer gering voorkomen.

De vaststelling uit de praktijk toont nochtans aan dat de verzuimen die de schoolhoofden aan de kantonnale inspecteurs mededelen en die deze laatsten overmaken aan de gerechtelijke instanties, slechts een *kleine fractie* uitmaken van het aantal kinderen die zich in werkelijkheid aan de leerplicht onttrekken.

Inderaad, vaak treffen de politionele instanties gedurende de schooltijd kinderen aan zowel op straat als in de grootwarenhuizen. Zij slenteren er alleen of in groepjes en laten zich aldaar verleiden om alzo een eerste stap naar de delinkwentie te doen. ⁽⁴¹⁾

Anderen wandelen rond stations of stapelplaatsen van fietsen en auto's en wachten er de onachtzaamheid van een bewaker af om het gedroomde rij- of voertuig te bemesteren. Dit alles terwijl hun plaats op de schoolbank open blijft ! Blijkbaar gebeurt dit niet bij een eerste afwezigheid, maar ten gevolge van het gemis aan reactie vanwege de schooloverheid, waagt het kind het nog eens de school niet te bezoeken. Hiertoe voelt het zich des te meer gesterkt, daar noch vader, noch moeder op de hoogte van deze gedraging worden gebracht.

De wetten op het lager onderwijs gecoördineerd bij K.B. van 20 augustus 1957 voorzien een toezicht over het schoolgaan door een afgevaardigde aangesteld door de Minister van Openbaar Onderwijs, op advies van de kinderrechtster van het arrondissement. Jammer genoeg schijnt dit art. 6 dode letter te zijn, daar de gerechtelijke overheden nooit een spoor van het bestaan van deze afgevaardigden hebben kunnen ontwaren.

Laten wij hopen dat in een nabije toekomst de « *schoolmaatschappelijke dienst* » in dergelijke gevallen nuttig zal handelen. Door systematische contacten tussen ouders en school, zou aan iedere neiging tot schoolverzuim van het kind, door een gepaste maatregel

getroffen door de ouders of de school, een einde kunnen gesteld worden, om alzo verder wangedrag te voorkomen. Immers, het nauw verband tussen schoolverzuim en delinkwentie is geen utopie. Reeds in 1936 stelden de enkwesten gevoerd in de Verenigde Staten van Amerika, door William Healy en Augusta Bronner ⁽⁴²⁾ dit verschijnsel in het licht.

Dit verband werd nogmaals bevestigd wat de toestand in België betreft door de onderzoeken ingesteld door het Studiecentrum voor jeugdmisdadigheid, onder de leiding van Prof. Racine, in 1962 ⁽⁴³⁾.

Op deze schoolmaatschappelijke dienst zou tevens beroep kunnen gedaan worden om de « *probleemgezinnen* » op te sporen en bij te staan. Zodoende, zou deze dienst de tekortkomingen van het familiaal milieu die het schoolverzuim conditioneren, kunnen verhelpen.

Het onderzoek der strafdossiers heeft aangetoond dat talrijke kinderen, die het einde van de leerplicht naderen, vroegtijdig worden tewerkgesteld. Daarbij heeft dit onderzoek ook bewezen dat de leeftijd van het grootste aantal meisjes die schoolverzuim plegen schommelt tussen 12 en 14 jaar.

Onmiddellijk rijst dan de vraag : zal de verlenging van de leerplicht tot een periode van 10 jaar het schoolverzuim niet doen toenemen ? De memorie van toelichting van het wetsontwerp desbetreffend, laat opmerken dat, daar waar in 1920 de 2/3 van de jongens en meisjes van 14 jaar de lagere school verlieten, in 1960 daarentegen 75 % jongeren, uit eigen beweging een onderwijs dat verder reikt, volgden. ⁽⁴⁴⁾

Er mag niet uit het oog verloren worden dat deze 75 % jongeren, vrijwillig een onderwijs naar hun keuze en hun geschiktheid hebben verzet. De memorie van toelichting bepaalt nochtans niet, gedurende hoeveel jaren na de leerplicht, deze jongeren verder de school hebben bezocht.

Hetzelfde wetsontwerp neemt zich voor de controle over het schoollopen te verscherpen ⁽⁴⁵⁾. Aan de aanmaning van de kantonnale inspecteur wordt er verzaakt, om beroep te doen op de medewerking van de gemeenteverheden, de rijksinspectie en de rijkswacht. Daarenboven wordt het begrip schoolverzuim uitgebreid tot zijn werkelijke toedracht; het wetsontwerp voorziet dat de leden van de politie en van de rijkswacht tot taak hebben de leerplichtige kinderen die zij tijdens de schooluren rondzwervend aantreffen, naar de school te brengen of ze te laten brengen. ⁽⁴⁶⁾

Ons onderzoek heeft tevens doen uitschijnen dat bij veel van deze spijbelende kinderen het verstandelijk niveau laag is. De vraag stelt zich dan : ligt desgevallend de oorzaak van het schoolverzuim in de zwakbegaafdheid van het kind of is deze oorzaak niet veeleer te vinden in de « *onaangepastheid* » van het onderwijs aan dit soort kind ? Een kind dat op school niet mee kan, voelt er zich niet gelukkig; het zal iedere gelegenheid te baat nemen om er zich aan te onttrekken. ⁽⁴⁷⁾

En hier tekent het probleem zich af van de hervorming van de schoolinrichting, namelijk de uitbreiding en inrichting van het buitengewoon onderwijs, en de noodwendigheid van het inrichten van klassen voor grensgevallen en voor kinderen met specifieke leerproblemen.

Wij menen dat het thans nodig is ernstig in te zien, hoe eng de schakel is tussen onangepastheid aan het onderwijs, schoolverzuim en jeugddelinkwentie.

Men zou vruchteloos de strijd tegen schoolverzuim en jeugddelinkwentie inzetten zonder een nauwe samenwerking te organiseren tussen de school, de psychomedico-pedagogische diensten, de sociale werken en de gerechtelijke instanties. Dit is het enig middel om het

belang én van het kind én van de gemeenschap te vrijwaren.

Janine SEGERS,
Substituut Procureur des Konings
te Gent.
Docent aan de Vrije Universiteit
te Brussel.

- (1) Zie Belg. Staatsblad 31-5-1949, p. 2489 - Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, op haar algemene vergadering van 10 december 1948.
- (2) Art. 1 v. K.B. van 20 aug. 1957 houdende coördinatie van de wetten op het lager onderwijs.
- (3) Prof. Jhr. Dr. J.J. von Schmid. *Het denken over Staat en Recht*. Haarlem, 1965.
- (4) Hoofdst. I artikelen 1 en 3 van de wet van 15 mei 1912 op de kindbescherming.
- (5) Hoofdst. III Afd. I, wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming.
- (6) H. De Page. *Traité élémentaire de Droit civil belge*. Brussel, 1948, I, nr. 754, p. 837. Cfr. A. Kluyskens, *Beginnelen van Burgerlijk Recht. Personen en familierecht*. Antwerpen, 1950, p. 565.
- (7) H. De Page, Op. cit. nr. 757, p. 841 en volg.
- (8) H. De Page, Op. cit. nr. 758, p. 843.
- (9) J. Chazal. *Les Droits de l'Enfant*. Paris, 1909, p. 10.
- (10) J. Chazal, Op. cit. p. 11.
- (11) Cfr. art. 145 - 155 - 226 - 228, Wet 24 aug. 1815.
- (12) Artikel 17 v. Grondwet: « Het onderwijs is vrij; elke preventieve maatregel is verboden; ... Het openbaar onderwijs op 's Lands kosten gegeven, wordt eveneens bij de wet geregeld ».
- (13) L. Bauwens. *Code Général de l'Enseignement primaire et normal*. Brussel, 1923, p. 17.
- (14) Zie art. 1, al. 1 en 2, K.B. 20 aug. 1957.
- (15) Zie art. 5, v. K.B. 20 aug. 1957.
- (16) Zie art. 3, al. 1, K.B. 20 aug. 1957.
- (17) V. D'Espallier en R. Peters. *Het kind op de drempel van de lagere school. De schoolrijpheid*. Antwerpen - Brussel - Gent - Leuven - Leopoldstad, 1957, p. 9.
- (18) Zie art. 3, al. 2, K.B. 20 aug. 1957.
- (19) Art. 2, 1° K.B. 20 aug. 1957.
- (20) Art. 2, 2° K.B. 20 aug. 1957.
- (21) Art. 2, 3° K.B. 20 aug. 1957.

- (22) Art. 5, al. 2 v. K.B. 20 aug. 1957.
- (23) Art. 5, al. 2, K.B. 20 aug. 1957, gewijzigd bij art. 91 § 10 1°, wet 8 april 1965, betreffende de Jeugdbescherming. Het spreekt van zelfs dat de voormalige bevoegdheid van de Kinderrechter door deze wet overgedragen wordt aan de Jeugdrechter, bij haar invoegetreding.
- (24) Cfr. art. 2 en 5 van K.B. van 20 aug. 1957.
- (25) Cass. 14-3-1923, Pas. 1923, I, 309.
- (26) Cass. 21-5-1962. Par. 1962, I, 1077. Cass. 22-10-1962. Pas. 1963, I, 238.
- (27) Art. 9, al. 1, K.B. 20 aug. 1957.
- (28) Art. 9, al. 3, K.B. 20 aug. 1957.
- (29) Cass. 15-1-1923. Pas. 1923, I, 154. Cass. 12-11-1923. Pas. 1924, I, 25.
- (30) Art. 9, al. 3, K.B. 20 aug. 1957.
- (31) Art. 11, K.B. 20 aug. 1957, gewijzigd art. 91 § 10 - 5° wet 8 april 1965, betreffende jeugdbescherming.
- (32) Art. 11, K.B. 20 aug. 1957.
- (33) Cass. 3 mei 1921. Pas. 1921, I, 370. Cass. 17 juli 1922. Pas. 1922, I, 397. Cass. 9 oktober 1922. Pas. 1923, I, 7. Cass. 15 jan. 1923. Pas. 1923, I, 18. Cass. 12 november 1923. Pas. 1924, I, 25.
- (34) Art. 11. K.B. 20 aug. 1957, gewijzigd art. 91 § 10 - 5° wet 8 april 1965.
- (35) Art. 11 K.B. 20 aug. 1957, gewijzigd art. 91 § 10 - 5° van wet 8 april 1965.
- (36) Art. 11, K.B. 20 aug. 1957, gewijzigd art. 91 § 10 - 7° van wet 8 april 1965.
- (37) Art. 11, K.B. 20 aug. 1957, achtste lid gewijzigd art. 91 § 10 7° van wet 8 april 1965.
- (38) E. Wauters. *Le Droit pénal des jeunes délinquants*. Bruxelles, 1950, nr. 287, p. 92.
- (39) Cfr. Dr. R. Vedder. *Kinderen met leer- en gedragsmoeilijkheden*. Groningen, 1958, p. 135.
- (40) Art. 11, al. 3 v. K.B. 20 aug. 1957.
- (41) C.E.D.J. *Petits voleurs de Grands Magasins*. Pulb. nr. 5, Brussel, 1960.
- (42) W. Healy en A. Bronner. *New Lights on Delinquency and its Treatment*. New Haven, 1936.
- Cfr. S. en E. Glück. *One Thousand Juvenile Delinquents. Their Treatment by Court and Clinic*. Cambridge, 1934.
- Cfr. Dr. R. Vedder. *Kinderen met leer- en gedragsmoeilijkheden*. Groningen, 1958.
- (43) C.E.D.J. *La délinquance juvénile et l'école*. Pulb. nr. 11, Bruxelles, 1963.
- (44) Parl. Bescheiden Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 844 (1963-64), nr. 1, Zittijd 30-6-1964.
- (45) Zie art. 7 wetsontwerp.
- (46) Zie art. 8, al. 1, v. ontwerp.
- (47) Dr. Hans Kirchhoff. *Verbale Lese- und Rechtschreibschwäche im Kindersalter*. Bazel - New York, 1960.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 februari 1964.

Voorzitter : M. Bayot.
Raadsheer-verslaggever : M. Belpaire.
Advocaat-generaal : M. Mahaux.
Advocaten : Mrs. Bayart en Van Rijn.

Rechtspleging in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel. — Vordering tot nietigverklaring van een testament. — Geen ondeelbare vordering.

De rechtsvordering tot nietigverklaring van een testament is deelbaar in die zin dat het aan ieder van hen die daarbij belang hebben behoort te oordelen of ze moet worden ingesteld, zulks zonder inachtneming van andere belanghebbenden die inactief zouden blijven, en met dien verstande dat de rechtsvordering aan de eisers slechts tot voordeel kan strekken in de mate van hun rechten in de nalatenschap van de erflater.

Wegens het gebrek aan identiteit van de partijen, zou de in het voordeel van de eisende erfgenamen uitgesproken nietigverklaring van het testament niet kunnen leiden tot het gewijsde tegenover de niet in de zaak geroepen medeërfgenamen of legatarissen, al ware zelfs de te beslechten vraag identiek.

Door op het instellen van een rechtsvordering toepassing te maken van de regelen betreffende ondeelbaarheid ter zake van rechtsmiddelen, heeft het be-

streden arrest artt. 1217, 1218, 1315 en 1351 B.W. geschonden.

T'Sjoen en anderen t./ Ghys.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 juni 1962 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1217, 1218, 1320 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest, na geconstateerd te hebben dat de rechtsvordering van eisers ertoe strekte het eigenhandig testament, op 28 mei 1958 door wijlen Erekanuniek De Mulder opgemaakt, te doen nietig verklaren en zijn nalatenschap aan zijn wettige erfgenamen te doen overmaken, dat de nalatenschap bij versterf moest overgaan op de kinderen van de drie gehuwde en vooroverleden zusters van de de cujus, dat ingevolge het authentiek testament van de de cujus, verleden op 21 april 1958, bij een gebeurlijke nietigverklaring van voormeld eigenhandig testament, normaal dezelfde personen met toevoeging van een zekere Lammens Rosalie in die nalatenschap gerechtigd waren, en dat slechts twee van de drie staken, en dan nog onvolledig, in het geding betrokken werden, van ambtswege de vordering van eisers onontvankelijk heeft verklaard, om reden dat de ontstentenis van oproeping van al de bij de nalatenschap met hetzelfde belang betrokken personen van die aard zou zijn dat zij aanleiding kon zijn tot tegenstrijdige beslissingen waarvan de ten uitvoerlegging onmogelijk zou worden, en aldus beslist

zonder de rechtsgevolgen aan te duiden hetzij van de erfopvolging bij versterf, hetzij van het authentiek testament van 21 april 1958, hetzij van het eigenhandig testament van 28 mei 1958, die zouden medebrengen dat, in geval van tegenstrijdige beslissingen, de tenuitvoerlegging van deze beslissingen onmogelijk zou worden,

terwijl het hier gelaakte gebrek aan precisering ten gevolge heeft dat de bewoordingen van het arrest aan het Hof niet toelaten na te gaan of de rechter de artikelen 1217 en 1218 van het Burgerlijk Wetboek op wettelijke wijze heeft toegepast, zodat dit gebrek gelijkstaat met het afwijzen van de bij artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering,

terwijl het feit dat éénzelfde twistvraag op verschillende wijzen tegenover verschillende partijen wordt beslecht niet noodzakelijk aanleiding geeft tot een tegenstrijdigheid waaruit een onmogelijkheid van uitvoering zou ontstaan in de zin van de artikelen 1217 en 1218 van het Burgerlijk Wetboek,

terwijl het, indien dergelijke onmogelijkheid van uitvoering niet aanwezig is, aan een partij niet verboden is slechts een deel van de belanghebbenden te dagvaarden, de anderen buiten de zaak te laten, en aldus de mogelijkheid te scheppen tegenstrijdige beslissingen tussen verschillende partijen te horen vellen, gezien dergelijke rechtstoestand door de artikelen 1350 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek is voorzien en geregeld;

Overwegende dat uit het arrest en uit het beroepen vonnis blijkt dat sommigen onder de wettige erfgenamen van Denis De Mulder, hier eisers, een rechtsvordering hebben ingesteld welke strekt tot nietigverklaring van het door vernoemde op 28 mei 1958 in voordeel van verweerster gemaakt testament en, dienvolgens, tot het horen zeggen voor recht dat zijn nalatenschap aan zijn wettige erfgenamen, namelijk eisers, overgaat;

Dat het arrest, na te hebben vastgesteld dat eisers niet al hun medeërfgenen noch de legatarissen krachtens een vorig testament in de zaak hebben geroepen, de rechtsvordering ambtshalve onontvankelijk heeft verklaard op grond van de onsplitsbaarheid van het geschil tegenover al de bij de nalatenschap met hetzelfde belang betrokken personen;

Overwegende, aan de ene zijde, dat de rechtsvordering tot nietigverklaring van een testament deelbaar is in die zin dat het aan ieder van hen die daarbij belang hebben, erfgenamen of legatarissen krachtens een vorig testament, behoort te oordelen of ze moet worden ingesteld, zulks zonder inachtneming van het bestaan van andere belanghebbenden die inactief zouden blijven, en met dien verstande dat de rechtsvordering aan de eisers slechts tot voordeel kan strekken in de mate van hun rechten in de nalatenschap van de erflater;

Dat, aan de andere zijde, wegens het gebrek aan identiteit van de partijen, de in het voordeel van de eisende erfgenamen uitgesproken nietigverklaring van het testament van 28 mei 1958 niet zou kunnen leiden tot het gewijsde tegenover de niet in de zaak geroepen medeërfgenen of legatarissen krachtens een vorig testament, al ware zelfs de te beslechten vraag identiek;

Overwegende dat dezelfde oplossing geboden is met betrekking tot de eis tot verklaring dat de nalatenschap De Mulder aan zijn wettige erfgenamen overgaat, ook indien men aannemen zou dat die eis onderscheiden is van deze tot nietigverklaring van het testament;

Overwegende dat het arrest, door het instellen van

een rechtsvordering toepassing te maken van de regelen betreffende de ondeelbaarheid terzake van rechtsmiddelen, de in het middel aangeduide bepalingen van het Burgerlijk Wetboek heeft geschonden;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van dit arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal worden gemaakt;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT: 1. Zie het vernietigde arrest van Hof Gent, 28 juni 1962, R.W. 1963-64, 1279, evenals Hof Gent, 20 juni 1962, R.W. 1963-64, 1364, telkens met het advies van advocaat-generaal J. Matthijs.

2. Wat is een ondeelbare rechtsvordering? De samenvatting, die in Pas. 1964, I, 600, het arrest van 7 februari 1964 voorafgaat, zegt: «Opdat een rechtsvordering ondeelbaar zij, is het niet voldoende dat het »geschil waarop ze betrekking heeft, ondeelbaar is, »d.i. slechts kan worden beslecht op één enkele manier ten opzichte van de verscheidene belanghebbende partijen; het is noodzakelijk dat het voorwerp »van de rechtsvordering niet vatbaar is voor deling, »d.i. niet het voorwerp kan zijn van onderscheiden »vonnissen (artt. 1217, 1218 en 1351 B.W.).»

3. Bij een ondeelbare vordering is de eis niet ontvankelijk, als niet alle belanghebbenden in de zaak betrokken zijn. Zelfs indien men daaruit een definitie zou afleiden, zou toch nog niet blijken waarom een vordering ondeelbaar is. Men kan echter al onmiddellijk zeggen dat er voor een ondeelbare vordering vereist is dat er meer dan twee partijen zijn. Daar het verder voor de ontvankelijkheid van de eis noodzakelijk is dat alle partijen in de zaak zijn, kan men de ondeelbare vordering zeker niet definiëren als een vordering die ondeelbare verbintenissen tot voorwerp heeft. Want de schuldeiser tegenover wie verscheidene schuldenaars een ondeelbare verbintenis hebben, is niet verplicht ze allen te dagvaarden of in de zaak te betrekken.

4. Hebben de artikelen 1217 en 1218 B.W. dan iets met de ondeelbare vordering te maken?

In verband met de veelheid van schuldenaars en schuldeisers is de regel dat de verbintenissen disjunct zijn (De Page, III, nr. 288, noot 2), waarop de ondeelbare verbintenissen en de hoofdelijke verbintenissen uitzondering maken. Het kan echter voorkomen dat de schuldenaars respectievelijk schuldeisers noch ieder tot een deel, noch ieder tot het geheel verplicht of gerechtigd zijn, maar slechts allen te zamen kunnen worden aangesproken, respectievelijk vorderen. Voor dit verschijnsel wordt de uitdrukking «collectieve ondeelbaarheid» of nog «gezamenhandse schuld of vordering» gebezigd (Asser-Rutten, Handleiding, Verbintenissen, eerste stuk, blz. 73; zie nog blz. 81 en 90).

5. Dit behoeft nog niet noodzakelijkerwijze het processuele gevolg te hebben dat de schuldeisers slechts te zamen in rechte kunnen optreden of de schuldenaren slechts gezamenlijk in rechte kunnen worden betrokken, op straffe van niet-ontvankelijkheid. De Hoge Raad in Nederland acht de exceptio plurium litis consortium slechts gegrond, indien het geding een rechtsverhouding tot voorwerp heeft, waarover de rechter niet anders kan beslissen dan in één geding, gevoerd

door allen te zamen, omdat het rechtens noodzakelijk is dat de beslissing ten opzichte van elk der deelgenoten in eenzelfde zin luidt.

6. Zulke definitie correspondeert grotendeels met die van de samenvatting in de Pasicrisie: «het is » noodzakelijk dat het voorwerp van de rechtsvordering » niet het voorwerp kan zijn van onderscheiden vonnissen. » Komt art. 1351 B.W. daarbij te pas? Men pleegt de regels betreffende het ondeelbaar geschil af te leiden uit de analyse van het gezag van het gewijsde. Het blijkt echter uit het vorenstaand arrest dat men met een ondeelbaar geschil niet voldoende heeft voor een ondeelbare vordering. De criteria van het ondeelbaar geschil volstaan dus niet voor een ondeelbare vordering en er wordt iets meer vereist dan de omstandigheid dat de gezamenlijke tenuitvoerlegging van de onderscheiden beslissingen waartoe het geschil aanleiding geeft, materieel of logisch onmogelijk zou zijn.

7. Er zou kunnen worden gezegd dat het rechtens noodzakelijk is dat de beslissing ten opzichte van elk der deelgenoten in eenzelfde zin luidt, als op grond van bepalingen van het materieel recht of van het procesrecht de vordering door of tegen alle deelgenoten moet worden ingesteld, omdat slechts allen te zamen de juiste partij zijn (Rosenberg, Lehrbuch des deutschen Prozessrechts, blz. 444).

Deze definitie, naar Duits recht, van de ondeelbare rechtsvordering brengt een element naar voor dat men niet aantreft, althans niet uitdrukkelijk, in de Belgische.

8. Zelfs indien de auteur van de samenvatting in de Pasicrisie had geschreven dat het noodzakelijk is dat op grond van een bepaling van materieel recht of van procesrecht het voorwerp van de vordering niet vatbaar is voor deling, behoeften die woorden toch nadere toelichting. Dat moge uit het volgende blijken.

In het verslag bij het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek staat dat men de behandeling van de ondeelbare vordering had overwogen, maar «het is gebleken dat » de regels van de onsplitsbaarheid die in het burgerlijk recht zijn gesteld, de mogelijkheid laten gemakkelijk de noodzakelijkheid op te lossen alle bij de » zaak belang hebbende partijen in het geding te » roepen ter beslechting van het onsplitsbaar geding » (Verslag Van Reepinghen, I, blz. 56).

Als men art. 1206 van het ontwerp voor de minnelijke verdeling van onroerende goederen tussen mede-eigenaars, waaronder een minderjarige, leest: «Alle mede-eigenaars moeten erbij tegenwoordig zijn», dan is er geen ogenblik twijfel.

De zaak is nog duidelijk bij het recht van wederinkoop (artt. 1668-1670 B.W.) en de vernietiging uit hoofde van benadeling (art. 1685 B.W.): de vorderingen zijn op zichzelf deelbaar, maar de koper kan eisen dat alle medeverkopers of medeërfgenen worden opgeroepen.

Veel minder duidelijk is het geval van de ontbinding van de P.V.B.A., waarin de eiser wel alle medevennoten, maar niet de vennootschap in de zaak had betrokken (Cass. 18 januari 1964, R.W. 1962-63, 1993), geval waarop, naar het lijkt, zowel de Belgische als de Nederlandse en de Duitse definities toepasselijk zijn. Het Hof verwijst naar de artikelen 1351, 1865 en 1871 van het B.W. en naar een reeks artikelen van de wetten op de handelsvennootschappen. In geen enkel artikel staat uitdrukkelijk dat de vennootschap in de zaak moest worden betrokken.

Vanzelfsprekend kan de toepasselijke rechtsregel, die niet uitdrukkelijk in de wet staat, worden afgeleid. Het

in het geval van de P.V.B.A., naar de artikelen 1217 dat het Hof van Cassatie uitgesproken de regel aanwijst.

Het is echter merkwaardig dat het Hof niet verwijst, in het geval van de P.V.B.A., naar de artikelen 1217 en 1218 B.W. Dit is verklaarbaar, omdat de andere artikelen volstonden.

Maar dan rijst de vraag of er buiten gevallen, waarin zoals in de aangehaalde voorbeelden een specifieke tekst bestaat, er een tekst is op grond waarvan men het probleem kan behandelen.

9. Als immers de verslaggever van het Gerechtelijk Wetboek schrijft dat de regels van de onsplitsbaarheid die in het burgerlijk recht zijn ingesteld het mogelijk maken het probleem gemakkelijk op te lossen, dan mag men zich toch afvragen welke regels toepasselijk zullen zijn wanneer de partijen niet zozeer een ondeelbare verbintenis tot stand brengen, maar een collectieve ondeelbaarheid die niet door de wet, ook niet suppletief, is geregeld.

Gebruik makende van de bewoordingen van vorenstaand arrest, kan men als principe stellen dat het aan iedere partij behoort te oordelen of zij haar rechtsvordering instelt zonder inachtneming van het bestaan van andere belanghebbenden; wegens de relativiteit van het gewijsde moet de eiser genoeg nemen met wat hij krijgt ten opzichte van de in het geding betrokken partijen. Bij ondeelbare of solidaire verbintenissen kan de schuldeiser het geheel krijgen van elke schuldenaar afzonderlijk, maar bij collectieve ondeelbaarheid is de hypothese dat de schuldeiser, uit kracht van de overeenkomst, het geheel maar kan krijgen van alle schuldenaars te zamen (ongeacht, natuurlijk, de deelbaarheid in het geval van vervangende schadevergoeding).

Vindt men daarvoor een oplossing in art. 1217 en volgende? Volgens die artikelen is de schuldeiser niet verplicht allen aan te spreken. Weliswaar laat art. 1225 de schuldenaar toe uitstel te vragen ten einde de medebelanghebbenden in de zaak te betrekken. Zelfs indien men de schuldenaar dat recht toekent, heeft hij toch de plicht niet het te doen. Hij kan zeggen: De schuldeiser mag van mij niet vorderen datgene wat hij, krachtens onze overeenkomst, alleen van alle schuldenaars te zamen mag vorderen.

10. Indien het voorgaande juist is, dan kan een grond van niet-ontvankelijkheid voortkomen niet alleen uit een regel van materieel recht of van procesrecht, maar ook uit een overeenkomst, dit dan niet zozeer bij toepassing van de bepalingen over de ondeelbaarheid (art. 1217 en volgende), dan wel krachtens de wilsautonomie.

Het vorenstaand arrest toont aan dat in casu afzonderlijke gedingen mogelijk waren; dat moet nog niet betekenen dat een bepaling van materieel recht of van procesrecht vereist is om een ondeelbare vordering te hebben.

C. C.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 27 februari 1964.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-generaal : M. Delange.

Advocaten : Mrs. Ansiaux en Simont.

1. Exploot. — Handtekening van deurwaarder. — Essentiële formaliteit. — Ontstentenis op origineel. — Staat gelijk met ontstentenis van betekening. — Gevolgen voor voorziening in cassatie.
2. Rechtspleging in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel. — Ondeelbaar geschil. — Begrip.
3. Cassatie. — Ondeelbaar geschil. — Voorziening niet regelmatig betekend aan sommige verweerders. — Voorziening niet ontvankelijk tegenover de andere verweerders.

1. De handtekening van de deurwaarder die een exploit betekent is een essentiële formaliteit, bij ontstentenis waarvan het exploit geen deurwaardersakte uitmaakt.

De ontstentenis van handtekening van de deurwaarder op het origineel van het geschrift overgelegd als zijnde de betekening van een verzoekschrift tot cassatie, in burgerlijke betwiste zaken, staat gelijk met de ontstentenis van deze betekening, substantiële formaliteit waarvan het nalaten de nietigheid van de voorziening tot gevolg heeft, zonder dat er moet worden vastgesteld dat zij de belangen van de verwerende partij heeft geschaad.

Het is niet ter zake dienend dat het aan de verwerende partij overhandigd afschrift van dit geschrift de handtekening van de deurwaarder draagt, daar de ontvankelijkheid van de voorziening, in burgerlijke zaken moet voortspuiten uit de door eiser zelf overgelegde stukken.

2. Als door de vorderingen van verschillende eisers tegen dezelfde verweerders aan de rechter de oplossing opgedrongen is van eenzelfde vraagpunt dat het voorwerp heeft uitgemaakt van een debat dat tussen deze verschillende partijen gemeen is en door dezelfde beslissing ten opzichte van al de partijen op een identieke wijze opgelost werd, zijn de betwisting en de beslissing tussen deze partijen ondeelbaar.
3. De niet-ontvankelijkheid, in een ondeelbaar geschil, van tegen sommige verweerders gerichte voorziening in cassatie brengt de niet-ontvankelijkheid van de tegen de andere verweerders ingestelde voorziening mede.

de Jacquier de Rosée t./
de Jacquier de Rosée Camille e.a.

Gelet op het bestreden arrest op 3 oktober 1962 door het Hof van beroep te Brussel gewezen :

Over de grond van niet-ontvankelijkheid aan de voorziening door de twee eerste verweerders tegengeworpen en hieruit afgeleid dat het bescheid « betekening van de voorziening in verbreking » gequalificeerd ter griffie van het Hof neergelegd de handtekening van de instrumenterende deurwaarder niet draagt en dienvolgens onbestaande of, athans, nietig is, hetgeen, om reden van de ondeelbaarheid van de betwisting tussen de partijen de niet-ontvankelijkheid van de voorziening ook ten opzichte van verweerster medebrengt;

Overwegende dat het geschrift dat de datum van 9 maart 1963 draagt en gevoegd is bij het verzoekschrift

tot cassatie ter griffie van het Hof neergelegd overeenkomstig artikel 10 van de wet van 25 februari 1925 betreffende de rechtspleging in cassatie in burgerlijke zaken, geen enkele handtekening draagt;

Dat weliswaar handtekeningen aangebracht zijn op het fiscale zegel en op de pleidooizegels op de recto van het eerste blad van bovengemeld geschrift geplakt, maar dat alleen een handtekening welke gans de akte betreft geschikt is om aan de vermeldingen van deze een authentiek karakter te geven;

Overwegende dat de handtekening van de deurwaarder die een exploit betekent een essentiële formaliteit is bij ontstentenis waarvan het geschrift geen deurwaardersakte uitmaakt;

Overwegende dat de ontstentenis van handtekening van de deurwaarder op het origineel van het geschrift overgelegd als zijnde de betekening van een verzoekschrift tot cassatie, in burgerlijke betwiste zaken, gelijkstaat met de ontstentenis van deze betekening, substantiële formaliteit waarvan het nalaten de nietigheid van de voorziening tot gevolg heeft, zonder dat er zou moeten vastgesteld worden dat zij de belangen van de verwerende partij geschaad heeft;

Overwegende dat het niet ter zake dienend is dat het aan de verwerende partij overhandigd afschrift van dit geschrift gebeurlijk de handtekening van de deurwaarder draagt, daar de ontvankelijkheid van de voorziening, in burgerlijke zaken, moet voortspuiten uit de door eiser zelf overgelegde stukken;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid gegrond is;

Overwegende dat de door de eerste twee ingestelde eis strekt tot het bekomen van de vernietiging van een tussen de partijen in de zaak tussengekomen verdeling en welke volgens het bestreden arrest een verdeling van ascendent uitmaakte; dat de betwisting aan de rechter de oplossing opgedrongen heeft van een zelfde vraagpunt dat het voorwerp uitgemaakt heeft van een debat dat tussen deze verschillende partijen gemeen is en door hetzelfde arrest ten opzichte van al de partijen op een identieke wijze opgelost werd; dat dienvolgens de betwisting en de beslissing tussen dezen ondeelbaar zijn;

Dat derhalve, de niet-ontvankelijkheid van de tegen de twee eerste verweerders gerichte voorziening deze van de tegen verweerster ingestelde voorziening medebrengt;

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres tot de kosten.

NOOT : Over het ondeelbaar geschil zie men :

G. Marcotty, *De l'autorité de la chose jugée et de l'appel en matière indivisible et solidaire*, B.J. 1905, 785;

conclusie van procureur-generaal Gesché bij Cass. 18 mei 1928, Pas. 1928, I, 162;

De Page, *Les actions complexes*, in *Revue de droit belge*, VIII;

noot van procureur-generaal Paul Leclercq onder Cass. 28 mei 1935, Pas. 1935, I, 206;

noot R. H. onder Cass. 10 september 1947, Pas. 1947, I, 359;

noot Van Reepinghen onder hetzelfde arrest in J.T. 1947, 526;

A. Bernard, *Effets de l'appel par un débiteur « in solidum »*, artikel bij Hof Gent, 18 oktober 1951, R.C.J.B. 1952, blz. 119, nrs. 4-12;

noot E. Gutt onder Cass. 18 november 1954, J.T. 1955, 512;

A. Bernard en E. Gutt, *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B. 1955, blz. 172, nr. 60;

W. Brosens, A.P.R. Tw. *Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel*, nrs. 245-251;

E. Gutt, *L'exercice des recours en matière indivisible*, artikel bij Cass. 23 mei 1957, R.C.J.B., 1958, 201;

Conclusie van advocaat-generaal Delange bij Cass. 2 april 1959, Pas. 1959, I, 765;

A. Bernard en L. Simont, *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B. 1959, blz. 110, nrs. 112-113, en blz. 125, nr. 145; noot P. de B. onder Hof Luik, 22 december 1959, J.T. 1960, 110;

F. Baert, *Hoger beroep en incidenteel beroep bij ondeelnbare geschillen*, R.W. 1960-61, 17;

noot L. Simont onder Cass. 7 januari 1960, J.T. 1961, 6;

Fettweis, *Compétence et procédure*, I, blz. 306;

A. Bernard, E. Gutt en L. Simont, *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B. 1963, blz. 170 e.v., nrs. 48, 49, 79 en 82.

Voor het buitenland moge verwezen worden naar de volgende werken:

Duitsland: Leo Rosenberg, *Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts*, blz. 440 e.v.

Frankrijk: Jean-Claude Groslière, *L'indivisibilité en matière de voie de recours*, besproken door L. Simont, in J. T. 1961, 14.

Nederland: L. E. H. Rutten, *De devolutieve werking van het appel*, blz. 24 e.v. Zie ook zijn noot onder Hoge Raad, 25 februari 1955, Nederlandse Jurisprudentie, 1955, nr. 261.

In het ontwerp van Gerechdelijk Wetboek komt een artikel 31 voor dat luidt: «Het geschil is enkel onsplitbaar, in de zin van artikelen 753, 1053, 1084 en 1153, wanneer de gezamenlijke tenuitvoerlegging van de onderscheiden beslissingen waartoe het aanleiding geeft, materieel onmogelijk zou zijn.» Het criterium van art. 31 G.W. stemt overeen met het criterium dat door L. Simont werd voorgesteld in J.T. 1961, blz. 9, nr. 24. In het verslag Van Reepinghen (I, blz. 55-57) wordt de verantwoording gegeven. Art. 753 G.W. bepaalt dat in geval van onsplitbaarheid, de verplichting bestaat de verstekmakende partijen opnieuw te doen dagvaarden voor de zitting waarop de zaak is uitgesteld of later vastgesteld; is er aan die voorwaarde niet voldaan, dan kan de vordering, in die staat, niet toegelaten worden (Verslag, I, blz. 313). De regeling voor het hoger beroep is afgestemd op de huidige, met twee uitzonderingen: alle partijen, ook de medebelanghebbenden, moeten in de zaak gebracht zijn vóór het verstrijken van de termijn van hoger beroep; het middel van niet-ontvankelijkheid zal eventueel ambtshalve worden opgeworpen, maar de partijen moeten krachtens art. 774, lid 2 G.W. ertoe in staat gesteld worden hun opmerkingen te laten gelden (Verslag, I, blz. 417). Een analoge regeling wordt ingevoerd voor de voorziening in cassatie (Verslag, I, blz. 428) en voor de herroeping van het gewijsde (Verslag, I, blz. 441).

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 23 april 1965.

Voorzitter: M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.

Advocaat-generaal: M. Mahaux.

Advocaten: Mrs. Bayart en De Bruyn.

1. Rechtspleging in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel. — Punt gemeen aan hoofdvordering en vordering in vrijwaring. — Onsplitsbaar geschil. — Gevolgen met betrekking tot de procedure in cassatie.
2. Huur-verhuur. — Verkoop van het gehuurde. — Strekking van art. 1743 B.W. — Behoud van beplantingen en gebouwen op het einde der huur. — Welke vergoeding? — Regeling dienaangaande tussen vroegere verhuurder, verkoper van het goed, en de huidige verhuurder, koper.

1. Als op hoofdvordering en op vordering in vrijwaring een punt is beslecht dat zowel ten aanzien van de partijen bij de hoofdvordering als ten aanzien van de gedaagden in vrijwaring gemeen is, dan is het geschil tussen die partijen onsplitsbaar, zodat de eis tot cassatie betreffende dat punt vanwege de gedaagden in vrijwaring niet alleen ontvankelijk is tegenover de eisers tot vrijwaring, maar ook tegenover de eisers bij de hoofdvordering.

Uit oorzaak van de onsplitsbaarheid van het geschil zal de eventuele vernietiging van de bestreden beslissing op de eis tot vrijwaring, noodzakelijk een weerslag hebben op de beslissing over de hoofdvordering.

2. De artt. 1743 en 1750 B.W. regelen enkel de toestand van de huurder, in geval van verkoop van het gehuurde, wat de instandhouding van de huur betreft; ze hebben geen betrekking op het lot van de door de huurder tot stand gebrachte beplantingen, gebouwen en werken.

Zelfs indien men aanneemt dat dit lot, bij het verstrijken van het huurcontract, niet bepaald wordt door art. 555 B.W., maar door de wetbepalingen betreffende de huur, inzonderheid door de artt. 1730 en 1731 B.W., is het enige gevolg daarvan dat, indien de verhuurder verkiest de beplantingen en gebouwen te behouden, hij, ingevolge het principe van de verrijking zonder oorzaak, niet de waarde van de materialen en het arbeidsloon, maar een bedrag gelijk aan de door het erf verkregen meerwaarde dient te bepalen.

In geval van verkoop van het verhuurde in de loop van het huurcontract, en zelfs indien de verkoopakte dienaangaande geen beding ten behoeve van de huurder bevat, is het in ieder geval de koper, en niet de oorspronkelijke verhuurder, die ertoe gehouden is de door de huurder vóór de verkoop tot stand gebrachte beplantingen, gebouwen en werken te vergoeden, indien hij ze wenst te behouden, zulks omdat hetzij het recht van natrekking, geregeld bij art. 555 B.W., hetzij de vordering gegrond op de verrijking zonder oorzaak, slechts kunnen worden uitgeoefend bij het verstrijken van het huurcontract en het de koper is die, op dat ogenblik, in de rechten van de oorspronkelijke verhuurder is getreden. De koper heeft nochtans een verhaal op de verkoper, indien deze hem bij de verkoop niet heeft bekend gemaakt dat de gebouwen en beplantingen geen eigendom waren van de verkoper, en de koper door onwetendheid de rechten niet heeft doen gelden, welke hij aan de wet of aan de huur kon ontleenen.

Brackx-Pauwels t./ Pauwels, Vanhouwe en
Brissoni-Lavinia.

Gelet op het bestreden vonnis, op 10 oktober 1963 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Overwegende dat uit de aan het Hof regelmatig overgelegde stukken blijkt dat de verweerders Brissoni-Lavinia, die van de eisers Brackx-Pauwels een eigendom hadden gekocht, de verweerders Pauwels en Vanhouwe vóór de vrederechter hebben gedagvaard ten einde uitzetting uit dit eigendom en betaling van een bewoningsvergoeding;

Dat de verweerders Pauwels en Vanhouwe een tegeneis hebben ingesteld tot betaling van een maandelijks bewoningsvergoeding, hun tegeneis heeft verworpen en de oproeping in vrijwaring zonder voorwerp heeft verklaard;

Overwegende dat het bestreden vonnis, uitspraak doende op het hoger beroep ingesteld door de partijen Pauwels en Vanhouwe en Brissoni-Lavinia, na vastgesteld te hebben dat het beroep van de verweerders Pauwels en Vanhouwe, wat de uitzetting betreft, zonder voorwerp was geworden ingevolge de tenuitvoerlegging van het beroepen vonnis, dit vonnis voor het overige teniet doet, de eis van de verweerders Brissoni-Lavinia tot betaling van een bewoningsvergoeding ongegrond verklaart, deze verweerders veroordeelt om aan de verweerster Vanhouwe een vergoeding van 100.000 frank te betalen wegens uitgevoerde bouwwerken en beplantingen, en de eisers Brackx-Pauwels veroordeelt om de verweerders Brissoni-Lavinia dienaangaande te vrijwaren;

Over de eerste grond van niet-ontvankelijkheid door de verweerders Pauwels en Vanhouwe tegengeworpen en hieruit afgeleid dat er tussen hen en de eisers geen geding aanhangig werd gemaakt en dat het bestreden vonnis geen enkele veroordeling van de eisers ten voordele van die verweerders bevat;

Overwegende dat de eisers, om de vernietiging te vorderen van de beslissing waarbij zij werden veroordeeld om de verweerders Brissoni-Lavinia te vrijwaren, geen middel aanvoeren dat uitsluitend de betrekkingen tussen de eisers in vrijwaring en de gedaagden in vrijwaring betreft, maar doen gelden dat het bestreden vonnis de hoofdvordering van verweerster Vanhouwe tegen de verweerders Brissoni-Lavinia ten onrechte gegrond heeft verklaard;

Overwegende dat de eisers, om de vernietiging te vorderen van de beslissing waarbij zij werden veroordeeld om de verweerders Brissoni-Lavinia te vrijwaren, geen middel aanvoeren dat uitsluitend de betrekkingen tussen de eisers in vrijwaring en de gedaagden in vrijwaring betreft, maar doen gelden dat het bestreden vonnis de hoofdvordering van verweerster Vanhouwe tegen de verweerders Brissoni-Lavinia ten onrechte gegrond heeft verklaard;

Overwegende dat de voorziening alzo opnieuw een punt in discussie brengt dat gemeen geoordeeld is zowel ten aanzien van de partijen bij de hoofdvordering als ten aanzien van de gedaagden in vrijwaring;

Overwegende dat het geschil dienvolgens tussen die partijen ondeelbaar is;

Overwegende derhalve dat de eisers terecht hun voorziening ook tegen de verweerster Vanhouwe hebben ingesteld, vermits haar vordering ingewilligd werd, zodat de grond van niet-ontvankelijkheid, wat die verweerster betreft, naar recht faalt;

Overwegende echter dat de grond van niet-ontvankelijkheid dient aangenomen te worden wat de verweerders Pauwels betreft, vermits het bestreden vonnis de

vordering van de verweerder heeft verworpen en deze beslissing door geen van de partijen wordt bestreden;

Over de tweede grond van niet-ontvankelijkheid door de verweerster Vanhouwe tegengeworpen en hieruit afgeleid dat, al werd de voorziening ingewilligd, daaruit geen gevolg zou voortvloeien ten aanzien van de beslissing gewezen over de door de verweerster Vanhouwe tegen de verweerders Brissoni-Lavinia ingestelde vordering, weshalve de voorziening, ten opzichte van die verweerster, bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is;

Overwegende dat uit oorzaak van de ondeelbaarheid van het geschil, zoals uiteengezet in het antwoord op de eerste grond van niet-ontvankelijkheid, een gebeurlijke vernietiging van de beslissing, waarbij de eisers werden veroordeeld om de verweerders Brissoni-Lavinia te vrijwaren, noodzakelijk een weerslag zou hebben op de beslissing over door verweerster Vanhouwe tegen de verweerders Brissoni-Lavinia ingestelde vordering;

Dat derhalve de grond van niet-vankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 555, 1119, 1121, 1122, 1134, 1135, 1709, 1719, 1728, 1730, 1731, 1732, 1743, 1748, lid 1, en 1750 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden vonnis, na beslist te hebben dat tussen de eisers en verweerster Vanhouwe een huurovereenkomst zonder vaste datum was ontstaan betrekking hebbend op een woonhuis gelegen te Groot-Bijgaarden, na geconstateerd te hebben dat de eisers, bij akte van notaris Vanderburghet te Vilvoorde, op 15 juni 1961 gezegd woonhuis aan de verweerders Brissoni en Lavinia hadden verkocht en dat de verkoopakte vermeldde dat het goed betrokken was zonder titel en zonder huurvoorwaarden door de verweerders Pauwels en Vanhouwe, na verder verklaard te hebben dat, op benaerstiging van verweerster Vanhouwe veranderingen, bouwwerken en beplantingen werden uitgevoerd in het verhuurde goed, en na geconstateerd te hebben dat, bij aangetekende brieven van 31 mei en 15 juni 1961, de verweerders Brissoni en Lavinia aan de verweerders Pauwels en Vanhouwe hun hoedanigheid van nieuwe eigenaars hadden laten kennen en hen tevens hadden verzocht de door hen bezette plaatsen op straffe van uitzetting ten laatste tegen 30 juni 1961 te verlaten, de verweerders Brissoni en Lavinia veroordeeld heeft om aan verweerster Vanhouwe de som van honderdduizend frank te betalen als vergoeding voor de door haar uitgevoerde werken, vermeerderd met de gerechtelijke interesten, en de eisers solidair heeft veroordeeld tot vrijwaring van de verweerders Brissoni en Lavinia en, dienvolgens, tot betaling aan deze verweerders van de som van 100.000 fr. met de gerechtelijke interesten, om reden dat de eisers onmogelijk hun goed vrij van huur hebben kunnen verkopen, dat zij op hun kopers niet meer rechten konden overdragen dan zijzelf bezaten, en dat de verweerders Brissoni-Lavinia in de rechten en verplichtingen van de eisers waren getreden,

terwijl het recht van de huurder eventueel vergoeding te ontvangen voor door hem uitgevoerde werken, al wordt het geregeld overeenkomstig sommige bepalingen van voormeld artikel 555, niettemin zijn grondslag vindt in de wederzijdse verbintenissen van de verhuurder en de huurder zoals zij bij de voormelde artikelen 1709, 1719, 1728, 1730, 1731 en 1732 zijn bepaald,

terwijl dienvolgens, overeenkomstig de voormelde artikelen 1119, 1121 en 1122 bij gebrek aan beding in hoofde van de verhuurder-verkoper ten bate van de

huurder en ten laste van de koper, de verbintenis de huurder te vergoeden voor uitgevoerde werken niet overgaat van de verhuurder-verkoper op de koper,

terwijl overeenkomstig de voormelde artikelen 1743, 1748 en 1750, in geval van verhuring zonder vaste datum van een woonhuis, de koper geen enkele verbintenis heeft tegenover de huurder, en meer bepaald geen verbintenis tot vergoeding wegens uitgevoerde werken,

terwijl dienvolgens het vonnis, door enerzijds te constateren dat in de verkoopakte van 15 juni 1961 bepaald was dat verweerders Pauwels en Vanhouwe hoger vermeld goed zonder titel noch huurvoorwaarden betrokken, en door anderzijds te beslissen dat de verweerders Brissoni en Lavinia in de contractuele rechten en verplichtingen van de verhuurders, namelijk de de eisers, waren getreden, nagelaten heeft aan voormelde verkoopakte haar wettelijke uitwerksels te laten verwezenlijken overeenkomstig de voormelde artikelen 1134 en 1135,

en terwijl het vonnis, door te constateren en te beslissen zoals gezegd, een tegenstrijdigheid in zijn motivering heeft ingevoerd, welke motivering aldus aan de vereisten van artikel 97 van de Grondwet niet voldoet :

Overwegende dat de artikelen 1743 en 1750 van het Burgerlijk Wetboek enkel de toestand van de huurder regelen, in geval van verkoop van het gehuurde, wat de instandhouding van de huur betreft; dat zij geen betrekking hebben op het lot van de door de huurder tot stand gebrachte beplantingen, gebouwen en werken;

Overwegende dat, zelfs indien men aanneemt dat dit lot, bij het verstrijken van het huurcontract, niet bepaald wordt door artikel 555 van het Burgerlijk Wetboek, maar, zoals de eisers het beweren, door de andere in het middel aangeduide wetsbepalingen betreffende de huur, en meer bepaald door de artikelen 1730 en 1731 van dit Wetboek, het enig gevolg daarvan is dat, indien de verhuurder verkiest de beplantingen en gebouwen te behouden, hij, ingevolge het principe van de verrijking zonder oorzaak, niet de waarde van de materialen en het arbeidsloon, maar een bedrag gelijk aan de door het erf verkregen meerwaarde dient te betalen;

Overwegende dat het bestreden vonnis aan verweerder Vanhouwe zodanig bedrag toekent, zonder dienaangaande bestreden te zijn;

Overwegende dat, in geval van verkoop van het verhuurde in de loop van het huurcontract, en zelfs indien de verkoopakte dienaangaande geen beding ten behoeve van de huurder bevat, het in ieder geval de koper is, en niet de oorspronkelijke verhuurder, die ertoe gehouden is de door de huurder vóór de verkoop tot stand gebrachte beplantingen, gebouwen en werken te vergoeden, indien hij ze wenst te behouden, zulks omdat hetzij het recht van natrekking, geregeld bij artikel 555 van het Burgerlijk Wetboek, hetzij de vordering gegrond op de verrijking zonder oorzaak, slechts kunnen uitgeoefend worden bij het verstrijken van het huurcontract en het de koper is die, op dat ogenblik, in de rechten van de oorspronkelijke verhuurder is getreden; dat de koper nochtans een verhaal op de verkoper heeft, indien deze hem bij de verkoop niet heeft bekendgemaakt dat de beplantingen en gebouwen geen eigendom waren van de verkoper, en de koper door onwetendheid de rechten niet heeft doen gelden, welke hij aan de wet of aan de huur kon ontleenen;

Overwegende, mitsdien, dat het vonnis, na vastgesteld te hebben dat er op het ogenblik van de verkoop een huurcontract bestond tussen de eisers en verweerder Vanhouwe, en zonder de gevolgen van de verkoopakte te miskennen, heeft kunnen beslissen dat, hoewel die akte bepaalde dat het goed betrokken was zonder titel en zonder huurvoorwaarden, de kopers nochtans

ertoe gehouden waren de huurster te vergoeden voor de door haar tot stand gebrachte beplantingen, gebouwen en werken, en de eisers dienaangaande jegens de kopers tot vrijwaring gehouden waren;

Overwegende dat het middel, hetwelk het vonnis verwijt die beslissing te hebben gegrond op artikel 555 van het Burgerlijk Wetboek en geen toepassing te hebben gemaakt van de bepalingen van hetzelfde wetboek welke de wederzijdse verbintenissen van de verhuurder en de huurder regelen, bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is, vermits voormelde beslissing in elk geval gerechtvaardigd blijft;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de eisers in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 22 april 1965.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-generaal : M. Delange.

Advocaten : Mrs. Fally en Faurès.

1. Tussenkomst in burgerlijke zaken. — Vrijwillig. — Wanneer ontvankelijk.

2. Rechtspleging in burgerlijke zaken. — Ondeelbaar geschil. — Hoger beroep door tussenkomende partij. — Komt ten goede van medebelanghebbende.

1. De partij die voor de eerste rechter vrijwillig tot bewaring van rechten is tussengekomen, is ontvankelijk hoger beroep in te stellen tegen de gewezen beslissing welke haar schade berokkent, zelfs indien degene voor wie zij stelling heeft genomen, ervan afziet, op voorwaarde dat zij deze laatste in de zaak roept.

2. Bij een ondeelbaar geschil komt het hoger beroep van de vrijwillig tot bewaring van rechten tussenkomende partij, waarbij zij degene voor wie zij stelling had genomen, in de zaak heeft geroepen, ten goede van deze laatste partij, al was het door deze laatste ingestelde beroep niet ontvankelijk.

A.S.L.K. t./ Vanvert en Dujacquier, Mr. Paternostre q.q.,
P.V.B.A. Cooreman-Saverijs en C.V. Exploitation
Agricole de Neufvilles.

Gelet op het bestreden arrest, op 6 mei 1963 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Overwegende dat de voorzieningen nr. 3923 en nr. 3924 tegen hetzelfde arrest gericht zijn; dat naar luid van artikel 2 van het besluit van 15 maart 1815 van de Prins Soeverein dat het organiek reglement bevat van de rechtspleging in cassatie, hun samenvoeging van rechtswege is;

1. Over de voorziening van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest niet regelmatig met redenen omkleed is, door geen antwoord te verstrekken op de conclusies waarbij eisers deed gelden dat de hogere beroepen van de echtgenoten Vanvert-Dujacquier niet ontvankelijk waren omdat zij niet tegen de curator van het faillissement ingesteld werden en dat het hoger beroep van de « Société de courtage, d'assurance et de financement

Cooreman et Saverys » evenmin ontvankelijk is omdat deze vennootschap vrijwillig voor de eerste rechter tussengekomen was en er zich toe beperkt had ten voordele van de echtgenoten Vanvert-Dujacquier stelling te nemen, zonder de bescherming, de erkenning of de bekrachtiging van een eigen recht te vragen; dat, dienvolgens, haar tussenkomst bijkomend en niet agresief was; dat de bijkomende tussenkomende partij niet gerechtigd is, indien degene voor wie hij stelling neemt bezwijkt, in zijn persoonlijke naam het door de wet voorziene rechtsmiddel uit te oefenen; dat alleen de partij welke hij bijstond ze kan instellen;

Overwegende dat uit de voor het hof van beroep door haar genomen en bij de voorziening regelmatig gevoegde conclusie blijkt dat eiseres tot de niet-ontvankelijkheid besloot van het hoger beroep ingesteld door de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid « Société de courtage, d'assurance et de financement Cooreman et Saverys » tegen de beslissing van de eerste rechter, daar deze vennootschap in eerste aanleg vrijwillig tussengekomen was en haar tussenkomst slechts een bijkomend karakter of ten bewarende titel uitgeoefend werd;

Overwegende dat na aangenomen te hebben, enerzijds, dat « het door Lucien Vanvert en Maria Dujacquier persoonlijk ingesteld hoger beroep niet gericht werd tegen Mter Paternostre in zijn hoedanigheid van curator van hun faillissement », en, anderzijds, dat het belang van de vennootschap die ten bewarende titel tussenkomt « samenvalt met dit van de hoofdpartijen zijnde de samenwerkende vennootschap Exploitation agricole de Neufvilles, Lucien Vanvert en Maria Dujacquier » het hof van beroep beslist « dat om reden van de ondeelbaarheid van de betwisting het gewijsde terug betwist wordt ten opzichte van gezegde Vanvert, Dujacquier en Mter Paternostre qualitate qua die in het geding voor het hof van beroep zijn door de akte van beroep van de personenvennootschap « Société de courtage, d'assurance et de financement Cooreman et Saverys »;

Overwegende dat aldus op de in conclusie door de eiseres uitgedrukte bewering het hof van beroep impliciet, maar zeker, tegenstelt dat een partij vrijwillig tussengekomen, ten bewarende titel, voor de eerste rechter ontvankelijk is hoger beroep in te stellen tegen de gewezen beslissing welke haar schade berokkent, zelfs indien degene voor wie zij stelling genomen heeft ervan afziet, op voorwaarde deze laatste in de zaak te roepen;

Overwegende dat bij ontstentenis van elke rechtvaardiging door eiseres tot staving van haar exceptie ingeroepen, het hof van beroep niet gehouden was meer omstandig haar beslissing met redenen te omkleeden welke het hoger beroep van de verweerster « Société de courtage, d'assurance et de financement Cooreman et Saverys » ontvangt;

Dat het middel dus niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat, om de hogere beroepen ontvankelijk te verklaren, het bestreden arrest, na erop gewezen te hebben dat « het door Lucien Vanvert en Maria Dujacquier persoonlijk ingesteld hoger beroep niet gericht werd tegen Mter Paternostre in zijn hoedanigheid van curator van hun faillissement », verklaart, « dat het gewijsde insgelijks treug betwist wordt ten opzichte van de ten bewarende titel tussenkomende partij « Société Cooreman et Saverys », van welke het belang samenvalt met dit van de hoofdpartijen vennootschap « Exploitation agricole de Neufvilles », Lucien Vanvert en Maria Dujacquier welke regelmatig in de zaak zijn », terwijl deze redenen

mekaar tegenspreken daar zij beurtelings impliceren dat de echtgenoten Vanvert-Dujacquier regelmatig zijn en niet in de zaak :

Overwegende dat tussen de twee in het middel overgenomen redenen, het arrest er een andere bevat, in deze bewoordingen vermeld « maar overwegende dat om reden van de ondeelbaarheid van de betwisting het gewijsde terug betwist wordt ten opzichte van gezegde Vanvert, Dujacquier en Mter Paternostre qualitate qua die in het geding voor het hof gebracht zijn door de akte van beroep van de personenvennootschap Société de courtage, d'assurance et de financement Cooreman et Saverys, akte welke hun met de dagvaarding betekend werd »;

Overwegende dat na, in de eerste reden, de reden aangeduid te hebben van de niet-ontvankelijkheid van het door de echtgenoten Vanvert-Dujacquier ingesteld hoger beroep, het arrest zich niet tegengesproken heeft door vervolgens vast te stellen dat dezen niettemin regelmatig in de zaak waren ten gevolge van het hoger beroep aan al de partijen betekend door de vrijwillig, ten bewarende titel, tussengekomen vennootschap, rechtsmiddel dat, om reden van de ondeelbaarheid, ten goede komt aan de echtgenoten Vanvert-Dujacquier van wie het belang met dit van appellante samenvalt;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 4 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, doordat, na erop gewezen te hebben, wat betreft de gegrondheid van de hoofdzakelijke hogere beroepen, « dat de eis tot faillissementverklaring tegen Lucien Vanvert en Maria Dujacquier ingesteld namelijk op het feit gegrond is dat dezen de handel zouden gevoerd hebben onder de dekking van de samenwerkende vennootschap « Exploitation agricole de Neufvilles » welke nietig zou zijn », het bestreden arrest beslist dat « het beslechten van de zaken welke bij het hof aanhangig gemaakt zijn, gedeeltelijk althans, afhangt van aan de strafrechter voorgelegde feitelijke problemen; dat, dienvolgens, de uitspraak geschorst moet worden tot wanneer definitief over de publieke vordering uitspraak gedaan is geweest », zonder de conclusie te beantwoorden waarbij, ten einde de hoedanigheid van handelaars van de echtgenoten, Vanvert-Dujacquier te bewijzen, de eiseres sommige feiten inriep welke, volgens haar, aan het strafgeding vreemd waren omdat zij de werkzaamheid niet betroffen van gezegde echtgenoten in de vennootschap « Exploitation agricole de Neufvilles », onder meer het feit dat aan Vanvert persoonlijke werken en leveringen gegrond waren betreffende het met graszoden bedekken van gedeelten van de vliegvelden van Chièvres, van Brustem en van Florennes en het feit dat de echtgenoten Vanvert-Dujacquier persoonlijk de handel gedreven hadden onder de dekking van de vennootschap « Les Entreprises Vanvert », waaruit volgt dat het bestreden arrest niet regelmatig met redenen omkleed is (schending van artikel 97 van de Grondwet) en, in elk geval, niet wettelijk de beslissing van schorsing rechtvaardigt (schending van artikel 4 van de wet van 17 april 1878) :

Overwegende dat eiseres in conclusies de hoedanigheid van handelaars van de echtgenoten Vanvert-Dujacquier afleidde uit een geheel van feiten en daden welke verweerster « Société Cooreman et Saverys » beweerde zich voorgedaan te hebben of door hen gesteld geweest te zijn in hun hoedanigheid van beheerders en van zaakvoerders van verschillende vennootschappen;

Dat eiseres inriep dat deze vennootschappen fictief waren en bestemd om de persoonlijke handelswerk-

zaamheid van de echtgenoten Vanvert-Dujacquier te bewimpelen; dat, in bijkomende orde, indien het hof van beroep niet meende dezen als handelaars te mogen bestempelen op grond van de voorgelegde bestanddelen er het toe concludeerde dat «in dit geval, het zou passen de schorsing te bevelen van de uitspraak over de hogere beroepen tot wanneer de strafgerichten definitief uitspraak zouden gedaan hebben over de vervolgingen ingesteld tegen de belanghebbenden uit hoofde van hun fictief karakter van gezegde vennootschappen en uit hoofde van valsheid gepleegd bij de stichting van de «Exploitation agricole de Neufvilles» en van de «Entreprises Vanvert»...»;

Overwegende dat, in strijd met de bewering van het middel, eiseres in conclusie niet staande hield dat de door haar ingeroepen feiten en daden vreemd waren aan die welke het voorwerp uitmaakten van een strafonderzoek ten laste van de echtgenoten Vanvert-Dujacquier;

Dat, dienvolgens, het middel feitelijke grondslag mist;

2. Over de voorziening van Mter Paternostre, qualitate qua :

Overwegende dat eiser dezelfde middelen inroept als eiseres Algemene Spaar- en Lijfrentekas;

Dat, om de hierboven aangeduide redenen deze middelen niet kunnen aangenomen worden;

Om deze redenen :

Voegt de zaken nr. 3923 en nr. 3924 samen;

Verwerpt de voorzieningen;

Veroordeelt elk van de eisers in de kosten welke hun voorziening betreffen.

RAAD VAN STATE

4de Kamer. — 18 januari 1966.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : M.M. Mees en Adriaens.

Substituut-Auditeur-Generaal : M. De Baedts.

Advocaat : Mr. J. Mertens de Wilmars.

Gemeentewet. — Artikelen 86 en 87. — Beraadslagingen van de gemeenteraad. — Termijnen voor schorsing en vernietiging.

1. Uit de samenhang van de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet blijkt dat de beraadslagingen van de gemeenteraden in de regel slechts kunnen vernietigd worden binnen de termijn van veertig dagen nadat het besluit op het provinciaal gouvernement is toegekomen.
2. Bij wijze van uitzondering kan de vernietiging later plaats hebben in geval van schorsing doordat de vernietigingstermijn in dat geval eerst ingaat de dag waarop het besluit waarbij de gemeenteoverheid van de schorsing kennis neemt op het provinciaal gouvernement is toegekomen.
3. De Gouverneur moet van zijn schorsingsbesluit dadelijk kennis geven aan de gemeenteoverheid; talmt hij vrijwillig met deze kennisgeving dan wordt de termijn van vernietiging niet geëerbiedigd en is die vernietiging laatijdig.

Gemeente Doel t./ Gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen.

Arrest nr. 11.600

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit dd. 13 juni 1963 waarbij de gouverneur

van de provincie Oost-Vlaanderen de beslissingen van de gemeenteraad van Doel van 9 oktober 1962 en 17 mei 1963, betreffende de vaststelling van de prestaties van de geementesecretaris, vernietigt;

Overwegende dat de gemeenteraad van Doel op 9 oktober 1962 besliste «de prestaties van de gemeentesecretaris op 100 % vast te stellen»; dat dit gemeenteraadsbesluit op 27 oktober 1962 op het provinciaal gouvernement inkwam; dat de gouverneur een besluit houdende schorsing ervan op 2 december 1962 nam; dat dit schorsingsbesluit dat berustte op de miskennen van de onderrichtingen van de provinciale diensten bij schrijven van 16 maart 1963 aan het gemeentebestuur werd medegedeeld; dat de gemeenteraad ter zitting van 17 mei 1963, van het schorsingsbesluit kennis nam, de getroffen beslissing bevestigde en verantwoordde; dat de gemeenteraad hierbij deed gelden dat «de toezichthoudende overheid geen algemene bindende richtlijnen kan uitvaardigen waarnaar het algemeen belang zal gemeten worden, dat in concreto niet aangetoond wordt waaruit de schending van het algemeen belang bestaat en dat het gemeenteraadsbesluit van 9 oktober 1962 in overeenstemming is met de wet; dat het gemeenteraadsbesluit van 17 mei 1963 bij schrijven van 28 mei 1963 aan de gouverneur werd medegedeeld; dat het bestreden besluit alsdan werd genomen; dat dit besluit berust op de considerans «dat krachtens de vigerende regeling in de provincie, vastgelegd in de onderrichtingen van 1 juni 1948, 2e afdeling, nr. 482, Gemeentepersoneel, Vergoedingen, de prestaties van de geementesecretaris in de gemeenten met 1.001 tot 1.500 inwoners, reeks waarin de gemeente Doel ingevolge haar bevolkingscijfer is gerangschikt, zijn bepaald op 75 %; dat in afwachting van het uitvaardigen van nieuwe richtlijnen geen wijziging mag worden gebracht aan de bestaande toestand en bijgevolg niet mag worden afgeweken van de vigerende procenten; dat dienvolgens de genomen beslissingen dienen beschouwd als zijnde onverenigbaar met het algemeen belang»;

Overwegende dat de verzoekende partij aanvoert dat het bestreden besluit in zover het het gemeenteraadsbesluit van 9 oktober 1962 vernietigt, genomen is buiten de door artikelen 86 en 87 van de gemeentewet bepaalde termijn, wijl het schorsingsbesluit niet dadelijk werd betekend en de gemeente die van de schorsing niets afwist ertoe gerechtigd was haar besluit als definitief te beschouwen en dienovereenkomstig te handelen; dat de tegenpartij hiertegen inbrengt dat zij de schorsing aan de gemeenteraad eerst kon mededelen nadat zij in kennis was gesteld van het advies dat zij het departement van Binnenlandse Zaken had gevraagd en dat haar pas op 12 maart 1963 werd gegeven;

Overwegende dat artikel 20 van de gemeentewet bepaalt : «de gouverneur kan bij een met redenen omkleed besluit, de uitvoering van het besluit, waarbij een gemeenteoverheid haar bevoegdheid te buiten gaat, de wet schendt of het algemeen belang schendt, schorsen. Het schorsingsbesluit moet worden vastgesteld binnen veertig dagen nadat het besluit op het provinciaal gouvernement is ingekomen; van dit besluit wordt dadelijk kennis gegeven aan de gemeenteoverheid, die er onverwijld kennis van neemt en het geschorste besluit kan rechtvaardigen»;

dat het vernietigingsbesluit, luidens het tweede lid van artikel 87 van de gemeentewet moet worden vastgesteld binnen veertig dagen nadat het besluit op het provinciaal gouvernement is ingekomen of nadat het besluit waarbij de gemeenteoverheid kennis heeft genomen van de schorsing, op het provinciaal gouvernement is ingekomen; dat uit die bepalingen volgt dat de vernietiging moet plaatshebben ten laatste veertig

dagen na de dag waarop het besluit op het provinciaal gouvernement is ingekomen, maar dat de vernietiging bij wijze van uitzondering later kan plaatshebben in geval van schorsing doordat de vernietigingstermijn in dat geval eerst ingaat de dag waarop het besluit waarbij de gemeenteverheid van de schorsing heeft kennis genomen op het provinciaal gouvernement is ingekomen; dat de rechtszekerheid en het grondwettelijk beginsel volgens hetwelk de gemeenteraad regelt al wat van gemeentelijk belang is, eisen dat het lot van de gemeentelijke handelingen, die slechts binnen de strikt bij de wet bepaalde perken aan de controle van de toezichthoudende overheid zijn onderworpen, binnen de kortst mogelijke tijd zou vaststaan; dat het tweede lid van artikel 36 van de gemeentewet daarom aan de gouverneur de verplichting oplegt zijn schorsingsbesluit dadelijk aan de gemeenteverheid te betekenen; dat de verplichting het schorsingsbesluit dadelijk te betekenen niet is geëerbiedigd, zodat de termijn gesteld voor de vernietiging niet werd nagekomen, vermits het schorsingsbesluit gedagtekend 2 december 1962 eerst op 16 maart 1963 aan de gemeenteverheid werd medegedeeld; dat de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet de gouverneur er niet toe machtigen het voorschrift volgens hetwelk het schorsingsbesluit onmiddellijk moet worden betekend, te ontkrachten en de duur van de schorsing afhankelijk te stellen van de spoed waarmede de diensten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken een tot hen gerichte aanvraag om advies beantwoorden; dat het middel gegrond is;

Overwegende dat het bestreden besluit ten opzichte van het gemeenteraadsbesluit van 17 mei 1963 niet speciaal is gemotiveerd en dit laatste vernietigt te zamen met en op dezelfde gronden als het gemeenteraadsbesluit van 9 oktober 1962; dat het tweede gemeenteraadsbesluit er zich toe beperkt het eerste, dat geschorst was, te handhaven; dat vermits uit wat voorafgaat blijkt dat de gouverneur de bevoegdheid miste om het eerste gemeenteraadsbesluit te vernietigen en dit derhalve definitief is, het zonder belang is na te gaan of het bestreden besluit rechtsgeldig het besluit houdende handhaving van de geschorste beslissing kan vernietigen;

Overwegende dat de gouverneur ter zake is opgetreden als een overheid belast met een opdracht van algemeen belang; dat de kosten ten laste van de Staat dienen te worden gelegd;

Besluit :

Artikel 1 : Het besluit dd. 13 juni 1963 van de gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen is vernietigd.

Artikel 2 : De kosten, ten bedrage van 750 fr., komen ten laste van de Belgische Staat.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5de Kamer. — 22 maart 1965.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Le Fèvre de Ten Hove
en Moerenhout.

Advocaat-generaal : M. Versée.

Advocaten : Mrs. Gits en Lietaer.

Namaking van een merk. — Valt buiten het toepassingsgebied van het K.B. van 23 december 1934. —

Naam. — Kan als een merk gebezigd worden.

Wanneer een vordering tot ophouding niet steunt op het schuldig gebruik van een maatschappelijke be-

naming, doch wel op het namaken van een merk, valt zij buiten het toepassingsgebied van het K.B. van 23 december 1934.

Een handelsnaam kan ook door de eigenaar ervan als merk gebezigd worden, zelfs al heeft hij er niet de door artikel één, alinea twee, der wet van 1 april 1879 in zijn belang voor deponering vereiste « onderscheiden vorm » aangegeven.

« GmbH. Jacobi » en Delmote t./ Verhoest.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten;
Gezien de stukken o.m. de uitgifte van het bestreden bevelschrift gewezen door de Voorzitter der rechtbank van koophandel te Kortrijk op 6 februari 1964, zetelend in kortgeding;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt en overigens niet wordt betwist dat eerste appellante op 3 januari 1960 aan tweede appellant de machines, toestellen en procédés verkocht om hem toe te laten in België gelijkaardige zaaimachines als de hare rechtstreeks te vervaardigen en hem daarenboven het uitsluitend recht toestond om op de verder door hem zelf gefabriceerde landbouwmachines haar naam « Jacobi » aan te brengen die sinds 40 jaren een internationale faam genoot;

Overwegende dat appellanten die beweren dat geïntimeerden sedert verscheidene jaren zaaimachines op de markt brengen onder de misleidende benaming « Jacob » of « Jacobis » laatstgenoemde op grond van het K.B. nr. 55 van 23/12/1934 gedagvaard hebben om zich verbod te horen opleggen voortaan op de door hen vervaardigde machines en drukwerken zoals briefhoofden, facturen, publiciteitsfolders, catalogen, enz., de hierbovenaangehaalde benamingen of gelijk welke andere verwarringstichtende benaming te vermijden;

Overwegende dat de eerste rechter terecht en om oordeelkundige redenen waarbij het Hof zich ten volle aansluit zich onbevoegd verklaard heeft om van het onderhavig geschil kennis te nemen vermits het hier niet gaat om een vordering gesteund op het schuldig gebruik door geïntimeerden van een aan appellanten toebehorende maatschappelijke benaming dat een daad van oneerlijke mededinging zou uitmaken maar wel om een vordering die de beteugeling van een namaking van merk nastreeft en als dusdanig buiten het toepassingsgebied valt van voornoemd K.B. van 23.12.1934 (Cass. 16.3.1939, Pas. 1939-I-150);;

Overwegende immers dat, in strijd met hetgeen appellanten volhouden de eerste rechter om zijn bevoegdheid te onderzoeken zeer scherp en correct de begrippen « merk » en « handelsbenaming » omschreven heeft;

dat de eerste rechter nl. oordeelkundig aanstipt dat de naam « Jacobi Hennef Sieg » die de koopwaar identificeert door aan de koper de eenzelve van de fabrikant en de herkomst van deze waar te doen kennen zich volstrekt onderscheidt van de handelsbenaming waarmede de handelaar zijn afgewerkte artikelen bekleedt vooraleer ze aan de verbruiker over te maken (R.P.D.B. V° Propriété industrielle nrs. 7 en 8);

Overwegende dat te dien opzichte geïntimeerden zeer terecht doen opmerken dat de akte overdracht dd. 3.1.1960 door eerste appellante ondertekend zich blijkbaar situeert in het kader van artikel 7 eerste lid van de wet van 1.4.1879 dat de eigenaar van het merk ertoe verplicht samen met het merk de fabriektiemachines en -geheimen te verkopen en bovendien dat

de overdracht van een naam of de verkoop van het recht om deze te gebruiken reeds op zich zelf bewijst dat de titularis of de verkoper hem als merk beschouwt en overdraagt daar in wezen de familienaam als dusdanig onoverdraagbaar is en enkel bescherming verdient in hoofde van de oorspronkelijke titularis omdat hij essentieel verband houdt met het personen-rechtelijk statuut van de betrokkene (Les Nouvelles Droits Intellectuels Concurrence déloyale nrs. 99 en 118);

Overwegende trouwens dat het onomstootbaar vaststaat dat appellanten de naam «Jacobi Hennef Sieg» als merk gebruiken en zij hem als dusdanig beschermd willen zien vermits zij in hun oorspronkelijke dagvaarding uitdrukkelijk vermelden «dat eerste appellant sedert onheuglijke tijden zaaimachines met internationale faam vervaardigt waarop zij haar maatschappelijke benaming «Jacobi» als merkteken grift om de herkomst van het fabrikaat aan te duiden en het van andere toestellen te onderscheiden;

Overwegende dat het beste bewijs dat de grond van de vordering wel de bescherming van een merk is nog voortvloeit uit het feit dat tweede appellant in geen geval de bescherming van een naam die hem niet toekomt kan invoeren (art. 191 S.W.B.) maar slechts deze van een merk waarvan het gebruik hem toegelaten en gereserveerd is;

Overwegende dat de stelling van appellanten als zou de naam «Jacobi» als merk niet mogen dienen omdat hij in strijd met het voorschrift van artikel 1 al. 2 der wet van 1.4.1879 geen onderscheiden vorm heeft niet opgaat vermits deze onderscheiden vorm afdoend blijkt uit het feit dat appellanten om precies alle verwarring met andere fabrieksmerken te vermijden in het hunne aan de naam «Jacobi» de meldingen «Hennef en Sieg» hebben bijgevoegd;

dat trouwens bovengemeld voorschrift dat uitsluitend in het belang van de eigenaar ingesteld werd niet belet dat deze eigenaar zijn naam als een merk kan behandelen zonder daarbij die door de wet in geval van deponering bepaalde voorzorgsmaatregelen te hebben benut n.l. om er het exclusief gebruik van op te eisen;

Overwegende dat uit al het voorgaande volgt dat de eerste rechter wel onbevoegd was ratione materiae om het onderhavig geschil te beslechten;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord ter openbare terechtzitting advocaat-generaal Versée in zijn eensluitend advies,

Alle verdere of strijdige conclusies verwerpend,

Ontvangt het beroep,

Wijst het als ongegrond af;

Bevestigt dienvolgens in al zijn beschikkingen het aangevochten bevelschrift en veroordeelt appellanten tot de kosten van de aanleg.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van pleitbezorger Dubois, die ter rechtszitting van heden bevestigt het grootste deel ervan te hebben voorgeschoten.

NOOT: zie kol. 690 het door dit arrest bevestigde vonnis. Men raadplege ook: rechtbank van koophandel te Antwerpen, Kortgeding, 9 mei 1964, en de noot, in R.W. 1964-1965, 1317.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

4 oktober 1965.

Voorzitter: M. Catfolis.

Rechters: M.M. Deviaene en Mombaerts.

Advocaten: Mrs. Van Dessel en Nelissen.

Wegverkeer. — Verbodsteken nr. 26. — Aangebracht op een weg, terwijl teken nr. 2 niet is aangebracht op de weg die wordt bereden door de bestuurder die men moet laten voorgaan.

Als bij twee elkaar kruisende wegen op de eerste het voorrangsteken nr. 2 niet is aangebracht, terwijl niettemin op de andere weg het stopteken nr. 26 voorkomt, moet de bestuurder die op de eerste weg rijdt de doorgang vrijlaten voor de van rechts komende bestuurder die op de andere weg rijdt; doet hij het niet, dan begaat hij een fout die in noodzakelijk causaal verband staat met de schadelijke gevolgen van de aanrijding met de andere gebruiker. Deze is echter niet zonder schuld, want hij heeft het verbod miskend van stopteken nr. 26 dat, ook als het bord nr. 2 niet op de opgereden weg voorkomt, moet worden nageleefd.

Vermeulen t./ Goossens.

Overwegende dat de vordering, ingeleid door aanlegger, zowel in eigen naam als in zijn hoedanigheid van beheerder over de goederen van zijn minderjarige zoon André bij geboekt exploot de dato 17 december 1963 van gerechtsdeurwaarder De Meerleer in dienstverblijf te Brussel, ertoe strekt, verweerder te laten veroordelen om de schade te vergoeden, die eiser in voormelde hoedanigheden onderging ingevolge een aanrijding tussen zijn zoon André en verweerder te Keerbergen op 2 september 1962;

Overwegende dat verweerder bij tegeneis in besluiten geformuleerd, de vergoeding vordert van zijn eigen schade, door hetzelfde ongeval veroorzaakt;

Overwegende dat de ontleding van de in afschrift voorgelegde strafrechtelijke informatie aantoonde dat de jeugdige Vermeulen André, zoon van aanlegger, vergezeld van zijn broeder Hugo en een makker, zich per fiets naar Schriek begaf; dat hij als eerste van het groepje aan het kruispunt van de Oude Putsebaan met de Schrieksesteenweg deze laatste opreed zonder het stopteken nr. 26 op 25 meter van het kruispunt in de Oude Putsebaan aan de rechterkant ervan aangebracht, in acht te nemen en praktisch aan de rand van de gekasseide rijweg en de gelijkgrondse berm van de steenweg in contact kwam met de rechter voorhoek van de van links komende en tegen een matige snelheid van 40 à 50 km/u. rijdende wagen van verweerder, die vruchteloos naar links uitweek; dat de zoon van eiser ernstige verwondingen opliep die zijn opname in kliniek tot 22 september 1962 en zijn afwezigheid op school tot 16 oktober 1962 tot gevolg hadden;

Overwegende dat het uit de inlichtingen door de opstellers van het aanvankelijk proces-verbaal verstrekt, blijkt dat aan voormeld kruispunt op de Schrieksesteenweg geen enkel verkeersteken nr. 2 is aangebracht, dat aan de gebruikers van die steenweg prioriteit verleent; dat verweerder bijgevolg, krachtens artikel 15 van het koninklijk besluit van 8 april 1954, gewijzigd bij art. 5 van het Koninklijk Besluit van 6 september 1961, gehouden was de doorgang vrij te laten voor de van rechts komende bestuurder, in casu de zoon van eiser (cfr. Hof Beroep Brussel 12-6-1963, in R.W. 1963, kol. 720); dat

verweerder gemakkelijk rekening kon houden met het opdagen van een weggebruiker uit de rechts gelegen Oude Putsebaan, krachtens de omstandigheid door de rijkswachters aangehaald, dat de levende haag, die bewuste baan afzoomt, overzichtelijk is;

Overwegende dat het derhalve vaststaat dat verweerder een fout heeft bedreven die in noodzakelijk causaal verband staat met de schadelijke gevolgen van het ongeval, doch de fout van de zoon van eiser niet uitsluit;

Overwegende immers dat het niet alleen uit de verklaring van verweerder en zijn inzittenden, Climan Jozef, Helsen Jozef en Koyen Hendrik blijkt dat het slachtoffer zonder te stoppen de Schrieksesteenweg opreed, doch tevens uit deze van de broeder en de makker ervan;

Overwegende dat een stopteken verplichtend is ook wanneer het bord nr. 2 niet voorkomt op de opgereden weg (cfr. Cass. 6 mei 1963 in J.T. 606);

Overwegende dat eiser vergeefs voorhoudt dat het stopbord zijn bindende kracht had verloren omdat de witte en rode kleuren ervan door ververing een groene schijn vertoonden; dat het immers uit het proces-verbaal blijkt dat de zwarte omlijstingslijnen van de cirkel, de omgekeerde driehoek en het woord «stop» nog duidelijk zichtbaar waren; dat derhalve bij de weggebruikers niet de minste twijfel kon oprijzen nopens de aard en de betekenis van dit overigens naar vorm en standplaats reglementair verkeersteken;

Overwegende dat in de gegeven omstandigheden het passend voorkomt de verantwoordelijkheid onder partijen bij helften te verdelen;

.....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

26 maart 1965.

Voorzitter : M. L. Driessen.

Rechters : M.M. L. Meers en J. Toppet.

Advocaten : Mrs. G. Deckers (Tongeren)
en Jeurissen (Luik).

Verzekeringen. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. — Sleet van band. — Grove fout. — Noodzakelijkheid van oorzakelijk verband tussen fout en schadegeval.

Het eenvoudige feit dat de auto van verzekerde op het ogenblik van het ongeval een volledig afgesloten band had, of het bestaan alleen van een zware fout van verzekerde, volstaat niet om het verhaal van de verzekeraar op zijn verzekerde, krachtens art. 16 van de wet van 11 juni 1874, te wettigen.

De verzekeraar moet bewijzen dat de grove fout of het beweerd gebrek de reden is geweest van het ongeval.

N.V. Utrecht t./ Budenarts.

Gezien de stukken van het geding en meer bepaald de inleidende dagvaarding van gerechtsdeurwaarder M. Smeets te Sint-Truiden, dd. 2 juni 1964, die er toe strekt verweerder te horen veroordelen in terugbetaling aan aanlegster van de som van 12.412 fr., welke zij voor rekening van haar verzekerde uitbetaalde ten gevolge van het ongeval gebeurd op 1 juni 1963 te Heers;

Overwegende dat uit de strafbundel gebleken is dat verweerder, verzekerde van aanlegster, op het ogenblik

van het ongeval gereden heeft met een volkomen versleten linker achterband;

Overwegende dat aanlegster zich op dit element steunt om voor te houden dat deze nalatigheid in hoofde van verweerder de grove fout, voorzien door artikel 16 van de wet van 11 juni 1874 daarstelt, zodat verweerder gehouden is de bedragen betaald aan derden, terug te betalen;

Overwegende dat de zware fout bestaat in een onverschoonbare onvoorzichtigheid of overdreven nalatigheid grenzend aan het bedrog, waardoor de dader, in casu verweerder, bewust het door aanlegster gewaarborgd risico verzwaarde;

Overwegende dat het ontegensprekelijk een ernstige tekortkoming in hoofde van verweerder uitmaakt te rijden met een band dewelke totaal afgesleten is;

Overwegende dat evenmin kan worden beweerd dat verweerder onwetend zou geweest zijn nopens de staat van zijn banden, alvorens te vertrekken ;

Overwegende dat het echter niet volstaat om vast te stellen dat het voertuig van verweerder grove gebreken vertoonde om ipso facto te concluderen dat deze gebreken de exclusieve oorzaak vormden van het ongeval;

Overwegende dat dit bewijs door aanlegster moet worden geleverd;

Overwegende dat aanlegster niet bewijst, en dit evenmin voortvloeit uit de verklaringen of vaststellingen van het bijgebracht strafbundel, dat de versleten linkerband de noodzakelijke oorzaak van het ongeval uitmaakte;

Overwegende dat een ongeval het gevolg kan zijn van allerhande componenten die niet altijd met klaarheid kunnen bepaald worden;

Overwegende dat het ongeval zoals het gebeurde, het gevolg kan zijn van de niet aangepaste snelheid; dat het eveneens aan een gebrek aan aandacht vanwege verweerder kan worden toegeschreven;

Overwegende dat uit de bijgebrachte gegevens niet in voldoende mate kan worden uitgemaakt of het ongeval niet zou hebben plaats gevonden indien alle banden in uitstekende conditie verkeerden;

Overwegende dat uit de omstandigheden van het ongeval de grove fout zoals omschreven door art. 16 van de wet van 11 juni 1874 niet bewezen is;

Overwegende dat uit de bijgebrachte polis blijkt dat er tussen partijen overeengekomen was dat de verzekeringsnemer, van elk schadegeval, de eerste 2.500 fr. voor eigen rekening zal nemen;

Overwegende dat verweerder dan ook dient veroordeeld om dit bedrag aan aanlegster te betalen;

Gezien artt. 2, 30 tot 37 en 41 wet van 15-6-1935;

Om deze redenen :

De Rechtbank, statuerende op tegenspraak, alle andersluidende besluiten van de hand wijzende;

Verklaart de vordering van aanlegster ontvankelijk en slechts deels gegrond; veroordeelt verweerder om te betalen aan aanlegster de som van 2.500 fr., welke hij ingevolge de polisvoorwaarden gehouden was voor eigen rekening te nemen;

Veroordeelt verweerder tot de gerechtelijke intresten op dit bedrag en tot 1/4 der kosten, de overige 3/4 blijvende ten laste van aanlegster zelf;

Zegt dat de eventuele kosten van betekening en uitvoering zullen worden gedragen door de partij die ze ten gevolge van haar onwil zal hebben berokkend;

NOOT: (1) Dit vonnis heeft kracht van gewijsde bekomen. (2) Vergelijk, in zelfde zin, Burg. Rechtb. Tongeren, 9 oktober 1964, R.W. 1964-1965, 536.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

7e kamer. — 10 november 1965.

Voorzitter: M. P. Van Dijk.

Referendaris: M. J. Verdoodt.

Advocaten: Mrs. L. Versluys, A. Puelinckx en Dautrebande.

Vennootschappen. — P.v.b.a.

1. Statutaire wijziging. — Gebrek aan authentieke akte. Nietigheid.
2. Gemis aan « affectio societatis », ingevolge ernstig en voortdurend misverstand tussen de twee vennoten. — Wederzijdse schuld dezer laatsten. — Ontbinding ten laste en grieven van beiden.
3. Benoeming van vereffenaar en vaststelling der vereffeningsmodaliteiten. — Interpretatie van statutair beding desbetreffende. — Benoeming en vaststelling door de Rechtbank.
4. Eis van één der vennoten tot schadevergoeding, uit hoofde van vervroegde ontbinding. — Ongegrond.

1. Luidens artikel 12 der samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, moet alle conventionele wijziging der akten van vennootschap, op straffe van nietigheid, geschieden in de vorm, door de akte tot stichting der vennootschap vereist.

Derhalve heeft de aanwezigheid van authentieke akte — vereist voor een statutaire wijziging, gestemd door de algemene vergadering der vennoten ener P.V.B.A. — de nietigheid dezer statutaire wijziging tussen de vennoten tot gevolg, zulks — overeenkomstig artikel 4 van hogervermelde wetten — met ingang van de dag waarop het verzoek om de nietigheid te doen uitspreken werd ingediend.

2. Er is een wettige reden — zoals voorzien bij artikel 1871 B.W. — tot ontbinding van een P.V.B.A., wanneer er een ernstig en voortdurend misverstand bestaat tussen de vennoten — dewelke zich onderling verwijten maken — en de goede verstandhouding zonder dewelke er geen « affectio societatis » meer aanwezig is en de normale voortzetting van de vennootschap — gesteund op wederzijdse samenwerking en vertrouwen — onmogelijk wordt gemaakt.

Indien de onherstelbare onenigheid haar ontstaan in de wederzijdse schuld der vennoten vindt, is elk hunner gerechtigd — krachtens de op de wederkerige contracten toepasselijke principes — de verbreking van de maatschappelijke band te vorderen.

De ontbinding ten laste en grieven van beide vennoten dringt zich op, wanneer, enerzijds, elk hunner daden heeft gesteld die met de « animus societatis » volstrekt onverenigbaar zijn en de voortzetting der P.V.B.A. totaal onmogelijk hebben gemaakt en zo, anderzijds de foutieve handelwijze van de ene niet steeds door deze van de andere vennoot was verantwoord en geen enkele hunner bewijst noch aanbiedt te bewijzen, dat de foutieve handelwijze van de andere aan de oorsprong der onenigheid ligt.

3. Zo luidens de statuten der P.V.B.A., bij het verstrijken van de door deze vastgestelde einddatum of ingeval van vervroegde ontbinding der vennootschap, de vereffening zal worden gedaan door de in functie zijnde zaakvoerder(s), hetzij één der vennoten, konden deze laatsten — volgens interpretatie der contractuele beschikking van het desbetreffende artikel der standregelen — uitsluitend het geval ener minnelijke ontbinding en geenszins dit ener ontbinding wegens onenigheid op het oog hebben.

Dienvolgens, zo de algemene vergadering der twee

deelgenoten in de onmogelijkheid is tot de benoeming van een andere vereffenaar dan de in functie zijnde zaakvoerder en tot vaststelling der vereffeningsmodaliteiten over te gaan, moeten deze benoeming en vaststelling desgevallend door de Rechtbank worden gedaan, krachtens artikel 179 van hogervermelde samengeschakelde wetten.

4. Wanneer de ontbinding der vennootschap ten laste van de twee vennoten wordt uitgesproken, omdat ze door hun beider fouten is veroorzaakt, dient de eis tot schadevergoeding — ingespannen door één hunner uit hoofde van winstderving ingevolge de vervroegde ontbinding der vennootschap, krenking van het krediet dezer laatste en dergelijke — als ongegrond worden afgewezen, krachtens de inzake wederkerige contracten geldende grondbeginselen.

Bruffaerts t./ Goris

en Goris t./ Bruffaerts en P.V.B.A. « Bruffaerts & Co ».

Gezien in regelmatigte uitgifte het op tegenspraak door deze Kamer geveld vonnis dd. 23.6.1965, krachtens hetwelk beide zaken, ingeschreven op de algemene rol onder nrs. 8.944 en 19.346, als verknocht werden gevoegd en aan partijen werd bevolen nopens de grond te concluderen en te pleiten;

Gezien de door gedingvoerende partijen genomen zittingsconclusiën, alsmede de aanvullende besluiten van partij Goris;

Overwegende dat de onder nr. 8.944 der algemene rol ingeschreven vordering er, in hoofdorde, toe strekt voor recht te horen zeggen: 1) dat de beslissing van 15.1.1951 tussen partijen geen wijziging aan het maatschappelijk doel en voorwerp der P.V.B.A. « Bruffaerts & Co » bracht; 2) dat bedoelde beraadslaging, in ieder geval, tussen partijen niet werd nageleefd; 3) dat partijen, in ieder geval, op éénzelfde maatschappelijke basis weder samengewerkt hebben; dat deze vordering, daarenboven, in ondergeschikte orde, streeft tot nietigverklaring, in ieder geval, van gezegde beslissing en dit vanaf de datum der inleidende dagvaarding;

Overwegende dat de eis nr. 19.346, anderzijds, hoofdzakelijk streeft: 1) tot uitspraak van de vervroegde ontbinding der P.V.B.A. « Bruffaerts & Co », opgericht bij akte van 29.3.1949, verleden vóór notaris Suy te Tongeren en bij uittreksels gepubliceerd in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad dd. 18, 19 en 20.4.1949, dit ten laste en bezware van de hr. Bruffaerts; 2) bij ontstentenis van akkoord tussen de vennoten welke de algemene vergadering uitmaken, omtrent de aanduiding van een vereffenaar en van de vereffeningsmodaliteiten, binnen de vijftien dagen van de betekening van het tussen te komen vonnis, van heden af en voor dan een vereffenaar van gezegde vennootschap, met de bij artikels 179 en volgende der wet op de vennootschappen voorziene machten, te horen aanstellen;

Overwegende dat partij Bruffaerts — ten verzoeken van de P.V.B.A. « Bruffaerts & Co » — een tegeneis instelt, ertoe strekkende een bedrag van 2.000.000 frank van partij Goris terug te vorderen, deze som « zijnde het vermoedelijk bedrag van de ontvangsten welke de heer Goris wederrechtelijk voor hem alleen opgetrokken en behouden heeft (inkomsten fiscaliteit, boekhouding, leningen, zelfs verzekeringen, daar hij zich niet tot de branche fiscaliteit in feite beperkt heeft, enz.), dan wanneer deze bedragen aan de P.V.B.A. toekwamen »;

Dat de heer Bruffaerts, in ondergeschikte orde, de aanstelling van een deskundige — tot vaststelling van het juiste bedrag dezer ontvangsten — vraagt;

Overwegende dat partij Bruffaerts in eigen naam een tweede wedereis inspant, strekkende tot een scha-

devergoeding van 1.000.000 frank «wegens ondermeer winstbederf voor de verhoopde duur van de vennootschap, bederf van cliënteel, morele schade, krenking van het krediet van de vennootschap en van hemzelf, en zo meer»;

Dat ze ook in eigen naam en bij wedereis — in zeer ondergeschikte orde en enkel in geval de Rechtbank moest oordelen, dat de branche «fiscaliteit en boekhouding» uit het maatschappelijk doel der P.V.B.A. werd gesloten — de ontbinding vordert, ten laste en grieven van partij Goris, van de feitelijke vennootschap, opgericht door partijen «met als doel het organiseren, verifiëren en expertiseren van boekhoudingen, het verstreken van fiscale en juridische raad»;

Overwegende dat partijen, op 29.3.1949, in hoedanigheid van vennoten-zaakvoerders, de P.V.B.A. «Bruffaerts & Co» stichtten, met maatschappelijk doel: makelarij in verzekeringen, boekhouding, juridische raad bijzonder op gebied van fiscaal en sociaal recht;

Overwegende dat beiden, op 15.1.1951, beslisten dat de P.V.B.A. voortaan haar bedrijvigheid tot makelarij in verzekeringen zou beperken, om de volgende reden: «L'extension prise en matière d'assurance nécessite l'affiliation à la Chambre Syndicale des Courtiers en Assurances. Les conditions imposées par la Chambre Syndicale impliquent l'abandon des autres branches d'activités de la société. Cette dernière encaissera les honoraires des affaires en cours mais n'acceptera plus de nouvelles affaires»;

Overwegende echter dat — luidens artikel 12 der samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen — alle conventionele wijziging der akten van vennootschap op straffe van nietigheid moet geschieden in de vorm, door de akte tot stichting der vennootschap vereist;

Dat de afwezigheid van authentieke akte — dewelke terzake nochtans vereist was — de nietigheid der statutaire wijziging tussen de vennoten tot gevolg heeft, zulks — overeenkomstig artikel 4 van hogervermelde wetten — met ingang van de dag waarop het verzoek om de nietigheid te doen uitspreken, werd ingediend (zie o.a. Van Ryn, d. I, nr. 388, blz. 274 en 275, nr. 401, blz. 285 en nr. 797, blz. 480; Fredericq, d. IV, nr. 157, blz. 265; Resteau, Des Sociétés de Personnes à responsabilité limitée, nr. 331, blz. 242 en 243; Van Houtte, Traité des S.P.R.L., nr. 210, blz. 244 en 245);

Overwegende dat zich niettemin de vraag stelt of partijen — in de periode tijdens dewelke de beslissing dd. 15.1.1951 als rechtsgeldig dient te worden beschouwd — daadwerkelijk tot de oprichting ener afzonderlijke, feitelijke vennootschap — met boekhouding en fiscale en sociale raadgevingen als voorwerp — overgingen;

Dat zo — luidens artikel 1134 B.W. — de wettelijk gesloten overeenkomsten als wet gelden voor degenen die ze hebben aangegaan, moet worden onderzocht wat partijen juist op 15.1.1951 op het oog hadden en of ze hun zagezegd inzicht — tot oprichting ener andere vennootschap — effectief hebben verwezenlijkt;

Dat echter de beraadslaging zelf van 15.1.1951 geen het minste gewag van de oprichting ener feitelijke vennootschap maakt;

Dat er in tempore non suspecto — en dit gedurende ettelijke jaren — tussen partijen geen kwestie van de oprichting ener dergelijke vennootschap was;

Dat, integraal, beide vennoten na 15.1.1951 al hun vroegere activiteiten op dezelfde maatschappelijke basis — zowel wat samenwerking als winstverdeling betreft — voortzetten;

Dat de onkosten, in verband met de zagezegd uit de

P.V.B.A. verbannen activiteiten, nochtans door deze vennootschap werden gedragen;

Dat er op de door partij Goris ingeroepen reclame-clichés en firmapapier geen vermelding van een andere vennootschap voorkomt;

Dat de belastingaanslagpapieren enkel bewijzen, dat de inkomsten van beide activiteiten afzonderlijk werden aangegeven;

Dat echter de winsten van boekhouding en raadgevingen niet als verwezenlijkt door een zagezegde feitelijke vennootschap werden gedeclareerd;

Dat de schriftelijke bekentenissen van partij Bruffaerts — waarvan partij Goris ook gewaagt — ofwel berust op een vergissing vanwege eerstgenoemde, ofwel werd ingegeven door dezelfde motieven als diegene die klaarblijkelijk tot de beslissing van 15.1.1951 hebben geleid;

Dat de vennoten immers — blijkens hun eigen houding na gezegde beslissing — deze laatste enkel en alleen voor de vorm hebben genomen — hetzij om fiscale redenen, hetzij om hun activiteit inzake verzekeringen niet te moeten opgeven — wel wetende dat ze in feite een dode letter zou blijven;

Dat ze de statutaire «wijziging» trouwens zodanig als louter fictief beschouwden, dat geen enkele hunner tot vermelding ervan in het handelsregister of tot publicatie in het Staatsblad deed overgaan;

Dat, overigens, partij Goris — de enige die het afzonderlijk bestaan ener feitelijke vennootschap voorstaat — zodanig van het tegendeel is overtuigd, dat ze zich zelfs de moeite niet getroost thans de ontbinding en vereffening ervan te vorderen, wat nochtans — in haar thesis — normaal zou zijn;

Dat dezelfde partij ook ongelijk heeft met in dit verband te verwijzen naar het vonnis dd. 7.11.1963 der Rechtbank van eerste aanleg en het arrest dd. 24.4.1963 van het Hof van beroep, gevelde in de door haar vroeger ingestelde procedure, dewelke precies tot ontbinding der zagezegde feitelijke vennootschap strekte;

Dat, inderdaad, luidens het vonnis «blijkt uit de voorgelegde stukken (comptabiliteit - briefwisseling - contracten - proces-verbaal van de gerechtelijke politie) dat er in werkelijkheid geen afzonderlijke vereniging was, maar dat vermelde activiteit plaats had in het kader van de handelsvennootschap P.V.B.A. «Bruffaerts & Co» Handelsregister Brussel nr. 217.688 - Makelaars in verzekeringen - Fiscaliteit - Boekhouding (zie advertentie mei 1962, dossier verweerder, kaff XII) »;

Dat het arrest deze zienswijze bevestigde en enkel bij hypothese van het bestaan ener feitelijke vennootschap spreekt, zonder evenwel dit bestaan te aanvaarden («...Overwegende dat ook al zou men aannemen dat er tussen partijen een feitelijke vennootschap zou zijn ontstaan...»);

Overwegende dat, in deze omstandigheden, de door partij Bruffaerts ingespannen vordering nr. 8.944 volkomen gegrond is;

Overwegende dat beide vennoten van weerskanten de ontbinding der P.V.B.A. vorderen, partij Goris bij eis nr. 19.346 en de andere bij tegenvordering, omdat de «animus societatis» tussen hen sedert 1960 niet meer bestaat;

Overwegende dat — luidens artikel 1871 B.W. — de ontbinding van vennootschappen, aangegaan voor een bepaalde duur, door één van de vennoten vóór het einde van de overeengekomen termijn kan worden gevorderd, indien daartoe wettige redenen bestaan;

Dat er ongetwijfeld een dergelijke reden tot ontbinding van een P.V.B.A. voorhanden is, wanneer —

zoals in casu — er een ernstig en voortdurend misverstand bestaat tussen de vennoten — dewelke zich onderling verwijten maken — en de goede verstandhouding tussen hen verdwenen is, verstandhouding zonder dewelke er geen affectio societatis meer aanwezig is en de normale voortzetting van de vennootschap — gesteund op wederzijdse samenwerking en vertrouwen — onmogelijk wordt gemaakt (Kooph. Antwerpen, 3.3.1962, bevestigd bij arrest dd. 10.2.1964, van het Hof van beroep te Brussel, R.W. 3.5.1964, kol. 1764, 1765, 1769 en vlg.; Van Ryn en Heenen, d. II, nr. 958; Fredericq, d. IV, nr. 259, blz. 400 en 401, d. V, nr. 661, blz. 942 en geciteerde rechtsleer en -praak; Van Houtte, op.cit., nr. 233, blz. 263 en 264; Revue critique de jurisprudence, Van Ryn en P. Van Ommeslaghe, 1962, blz. 412, nr. 53, nr. 34, blz. 86 en 87; 1951, nr. 43, blz. 150);

Overwegende dat elk der vennoten de schuld op de andere legt en dan ook de ontbinding te zijnen laste en grieven vordert;

Dat echter beiden daden hebben gesteld, die met de «animus societatis» volstrekt onverenigbaar zijn en de voortzetting der P.V.B.A. totaal onmogelijk hebben gemaakt;

Dat immers de twee vennoten-zaakvoerders de zaken der vennootschap afzonderlijk en voor eigen rekening behandelen, aan de P.V.B.A. de aldus verwezenlijkte winsten onttrekken, weigeren de inlichtingen betreffende hun respectievelijke activiteit aan elkaar mede te delen, de opstelling der maatschappelijke boekhouding en de vereiste publicaties verwaarlozen, elkander beletten de zaken der vennootschap te behandelen zoals het hoort, aan de vennootschap stukken en gelden — die haar toebehoren — onttrekken, trachten zich de cliënteel der vennootschap voor eigen rekening toe te eigenen, enz.

Dat, enerzijds, de foutieve handelwijze van de ene niet steeds door deze van de andere vennoot was verantwoord en dat, anderzijds, geen enkele vennoot bewijst noch aanbiedt te bewijzen, dat de foutieve handelwijze van de andere aan de oorsprong der onenigheid ligt;

Dat indien de onherstelbare oneingheid — zoals terzake — haar ontstaan in de wederzijdse schuld der vennoten vindt, elk hunner gerechtigd is — krachtens de op de wederkerige contracten toepasselijke principes — de verbreking van de maatschappelijke band te vorderen (zie o.a. Fredericq, d. IV, nr. 259, blz. 400 en 401);

Overwegende dat zich dan ook de ontbinding ten laste en grieven van beide vennoten opdringt, zodat de eis nr. 19.346 van partij Goris en de tegenvordering van partij Bruffaerts gegrond zijn, doch slechts in de mate waarin ze tot ontbinding der P.V.B.A. strekken;

Overwegende dat — luidens artikel 17 der statuten — bij het verstrijken van de door deze laatste vastgestelde einddatum of ingeval van vervroegde ontbinding der vennootschap, de vereffening zal worden gedaan door de in functie zijnde zaakvoerder(s), die de meest uitgebreide machten voor de geldemaking van het maatschappelijk bezit zullen hebben;

Dat — volgens uittreksel nr. 14.991 in de bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 27.5.1965 — partij Goris sedert 14.2.1964 ontslag als zaakvoerder der P.V.B.A. nam, zodat de vraag zich stelt of de vereffening — krachtens voormeld artikel — aan partij Bruffaerts zou dienen te worden toevertrouwd;

Dat deze laatste echter zelf tot de benoeming van een gerechtelijke vereffenaar concludeert en geen gewag van kwestig artikel maakt, waartoe hij trouwens niet gerechtigd zou zijn.

Dat immers de stichters — volgens interpellatie der

contractuele beschikking van artikel 17 — uitsluitend het geval ener minnelijke vervroegde ontbinding op het oog konden hebben en geenszins dit waarin ze in onmin leven;

Dat zo de algemene vergadering der twee deelgenoten in de onmogelijkheid is tot de benoeming van een vereffenaar en tot vaststelling der vereffeningmodaliteiten over te gaan, deze benoeming en vaststelling door de Rechtbank zich desgevallend, krachtens artikel 179 der samengeschatelde wetten op de handelsvennootschappen, opdringen (zie Fredericq, d. V, nr. 724, litt. d) blz. 1019; Handelsr. Brussel, 21.1.1939, Jur. comm. Brux. 1940, 228; Van Ryn en Heenen, d. II, nr. 1067, litt. c) blz. 119);

Overwegende dat de wedereis van partij Bruffaerts, strekkende tot een schadevergoeding van 1.000.000 fr. «wegens ondermeer winstbederf voor de verhoopte duur van de vennootschap, bederf van cliënteel, morele schade, krenking van het krediet van de vennootschap en van hemzelf» — krachtens dezelfde grondbeginselen inzake wederkerige contracten — als ongegrond dient te worden afgewezen;

Overwegende, tenslotte, wat de tegeneis van partij Bruffaerts betreft — strekkende tot terugvordering, ten verzoeken van de P.V.B.A., van de som van 2.000.000 frank «zijnde het vermoedelijk bedrag van de ontvangsten welke de heer Goris wederrechtelijk voor hen alleen opgetrokken en behouden heeft...», dat zich de hiernabevolen — en trouwens door kwestige partij aangevraagde — onderzoeksmaatregel opdringt;

Dat echter — in het belang ener goede rechtsbedeling — aan de scheidsman-verslaggever de meest uitgebreide opdracht moet worden toevertrouwd, ten einde uit te maken welke sommen aan de P.V.B.A. — niet enkel door de ene, maar gebeurlijk ook door de andere partij — nog verschuldigd zouden zijn;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gelet op artikels 4 en volgende der wet van 15 juni 1935;

Op tegenspraak en in voortzetting rechtsprekende en alle andere conclusiën als ongegrond verwerpende;

Verklaart de vordering nr. 8.944 ontvankelijk en gegrond;

Zegt, dienvolgens, voor recht dat de door partijen op 15.1.1951 gestemde statutaire wijziging, in feite door hen niet werd nageleefd noch uitgevoerd;

Verklaart deze beslissing, daarenboven, nietig vangt de datum der inleidende dagvaarding;

Veroordeelt partij Goris tot de kosten dezer vordering, heden begroot op 1082 fr.;

Zegt de eis nr. 19.346 en de tegenvordering van partij Bruffaerts ontvankelijk en gegrond, doch enkel in zover ze tot ontbinding der P.V.B.A. strekken;

Verklaart, dientengevolge, de P.V.B.A. «Bruffaerts & Co», ten laste en grieven van beide partijen, ontbonden;

Stelt aan als vereffenaar, bij ontstentenis van akkoord tussen de vennoten welke de algemene vergadering uitmaken omtrent de aanduiding van een vereffenaar en van de vereffeningmodaliteiten, binnen de vijftien dagen van de betekening van onderhavig vonnis,

de Heer R. Van Assche, wonende te Brussel 5, Ten Boschstraat nr. 4,

met de opdracht en machten voorzien bij artikels 178 en volgende der samengeschatelde wetten op de handelsvennootschappen;

Veroordeelt elke partij tot de helft der kosten van

desbetreffende eis en tegenvordering, heden begroot op 3050 fr.;

Verklaart de wedereis van partij Bruffaerts, strekken- de tot een schadevergoeding van een miljoen frank, ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst deze tegenvordering als dusdanig af en ver- oordeelt partij Bruffaerts tot de kosten ervan;

Verklaart de wedereis, ingesteld door partij Bruf- faerts ten verzoeken van de P.V.B.A. en strekkende tot terugvordering ener som van twee miljoen frank, ont- vankelijk en — alvorens verder desbetreffende recht te zeggen — stelt aan in hoedanigheid van scheidsman- verslaggever voornoemde Heer Van Assche, dewelke partijen zal aanhoren en zo mogelijk met elkaar ver- zoenen; zoniet, alle nuttige inlichtingen inwinnende en kennis nemend van alle bescheiden betreffende de zaak — waaronder zowel de persoonlijke boekhouding, post- check- en bankrekeningen van partijen als deze der P.V.B.A. — stukken welke door partijen te zijner be- schikking dienen te worden gesteld: alle nodige en nuttige onderzoeken zal doen, ten einde uit te maken welke sommen aan de P.V.B.A. door partijen — of één hunner — nog verschuldigd zijn, ingevolge ontvangsten

geïnd bij de cliënteel — toebehorende aan gezegde vennootschap op grond van haar stichtingsakte, met in- begrip van deze die het voorwerp der nietige beslis- sing dd. 15.1.1951 uitmaakte — zulks vanaf het begin der onenigheid — of elke andere datum die hij zal oordelen in aanmerking te moeten nemen — tot bij de ontbinding der P.V.B.A.;

Bepaalt dat de scheidsman-verslaggever een met redenen omkleed verslag van zijn bevindingen en con- clusies zal opmaken en ter griffie neerleggen binnen de drie maand, te rekenen van de dag waarop één der partijen hem kennis zal geven van zijn aanstelling en, zoniet, op verzoek der meest gereede partij door de Rechtbank zal mogen worden vervangen;

Om, na overlegging van het verslag en de zaak ter zitting teruggebracht, te worden geconcludeerd en ge- vonnist als naar recht;

Behoudt de beslissing nopens de kosten van deze laatste wedereis voor;

Verklaart dit vonnis, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande hoger beroep en zonder borgstelling.

Het Weekeind over de Gerechtelijke Hervorming te Knokke (21-22 januari 1966)

Dank zij een vruchtbare samenspraak tussen de Vlaamse Conferentie te Gent en de *Conférence libre* te Luik alsmede de financiële steun van de Rijks- universiteit te Gent en de Raad van de Orde der Advocaten bij het Hof van beroep te Gent, heeft het Seminarie voor Privaatrechtelijk Procesrecht der Rechtsgeleerde Faculteit te Gent, onder de directie van Prof. Mr. M. Storme, te Knokke op 21 en 22 januari 1966 een weekeind der Gerechtelijke Hervorming ingericht.

De inrichters hebben de rechtspractici willen inlich- ten over de voornaamste aspecten van het ontworpen gerechtelijk wetboek. Ten einde dit ontwerp (351 blz.) in een rustige atmosfeer kenbaar te maken werd het in dit seizoen rustige, comfortabele Memline-Hotel voor 24 uren omgetoverd in een onverdroten studiekamer alwaar een vijftigtal juristen (professoren, magistraten, advocaten en notarissen) tijdens marathonzittingen, de essentie der verschillende hervormingen trachtten onder de knie te krijgen.

De deelnemers werden voorafgaandelijk in het bezit gesteld van het wetsontwerp zoals het op 8 april 1965 aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers door de Senaat werd overgezonden, en van de tekst der referaten. Dit gelukkig initiatief had voor gevolg dat zeer levendige discussies met de sprekers konden gevoerd worden.

Professor Storme verwelkomde de congressisten en lichtte in rake trekken het voornaamste deel van dit weekeind toe: informatie. Er werd immers reeds veel geschreven en gesproken over de ontworpen procedures. Zij die de nieuwe beschikkingen in de praktijk zullen moeten toepassen dienen eerst degelijk ingelicht en in de mogelijkheid gesteld te worden om hun vragen en problemen te onderwerpen aan het advies van hen die tot de verwezenlijking van dit juridisch monument hebben bijgedragen of die het reeds grondig hebben bestudeerd.

Hierop nam Senator C. De Baeck, verslaggever voor de Senaat, het woord. Vooreerst schetste hij de historiek van de thans nog steeds vigerende procesrechtelijke bepalingen en de pogingen die in ons land werden aangewend om tot een hervorming te komen totdat bij

K.B. van 17 oktober 1958, professor Charles Van Reepinghen als Koninklijke Kommissaris voor de Ge- rechtelijke hervorming werd aangesteld met professor Ernest Krings als adjunct. Op 10 december 1963 werd hun verslag in de Senaat neergelegd.

Het ontwerp had vooral tot doel een vereenvoudiging der rechtspleging te bekomen, die bovendien én sneller én goedkoper dient te zijn.

Het door de Senaat geamendeerd wetsontwerp heeft zoveel mogelijk deze doelstellingen willen bereiken, ofschoon — hetgeen Senator De Baeck betreurt — het principe van de eenheid van rechtsmacht niet kon worden verwezenlijkt, en de handelsrechtbanken en de werkrechtshraden, ofschoon in enigszins gewijzigde vorm, nog steeds niet-beroepsmagistraten onder hun leden zullen tellen.

Het probleem der pleitbezorgers en gerechtsdeur- waarders werd terloops aangesneden omwille van de afschaffing van de eersten en de eventuele inkrimping van bepaalde activiteiten der laatstgenoemden in be- paalde procedures waarin de gerechtsbrief zal kunnen aangewend worden. Spreker sprak de hoop uit dat er geen conflict tussen Kamer en Senaat zou ontstaan met betrekking tot de uitgewerkte basisstellingen. Zo- niet zou wellicht het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek nog gedurende lange jaren een heen- en terugreis van Kamer naar Senaat moeten doorstaan. De belangrijke verbeteringen die het inhoudt zouden alsdan een dode letter blijven.

Normaal mag men echter verwachten dat het wets- ontwerp in de loop van het jaar 1966 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers zal worden afgehandeld, waarna dan nog een termijn van 18 maanden over- blijft aan de regering om het tot uitvoering te brengen.

Professor Fettweis, hoogleraar aan de Rijksuniversi- teit te Luik, sneed als eerste de technische uiteenzetting van het ontwerp aan en behandelde de gerechtelijke organisatie en de bevoegdheid in een glashelder betoog. Hij legde vooral de nadruk op de sterke ver- eenvoudiging van de bepalingen die de waarde van de vordering omschrijven in verband met de bevoegdheid en de aanleg. De artt. 557 en volg. van het ontwerp

breken met de onzekerheden van de artikelen 21 tot 37 van de wet van maart 1876 hetgeen oneindige discussies betreffende begrippen zoals «oorzaak» en «titel» zal uitsluiten. De nieuwe schikkingen zijn duidelijk en voor geen enkele dubieuze interpretatie vatbaar.

Gans nieuw is de regeling van de conflicten van de bevoegdheid (art. 639 van het ontwerp). Wordt de bevoegdheid van de rechter voor wie de zaak aanhangig is betwist, dan kan de eiser principieel voor de sluiting van de debatten vorderen dat de zaak naar de arrondissementsrechtbank verwezen wordt voor de beslissing over het middel. Het ontwerp voorziet dus in de oprichting van een nieuwe rechtsmacht die zich speciaal zal inlaten met problemen die anders de grond van een zaak voor onbepaalde tijd kunnen verlammen.

Na dit referaat ontstond een boeiende discussie die niet alleen informatieve elementen inhield maar ook opbouwende kritiek. Verscheidene deelnemers ontleedden de teksten met een acribie van de beste traditie en brachten gegevens bij die het karakter van een wetsvoorstel aannamen.

Het werd reeds 23 uur en de vergadering besloot de werkzaamheden te staken. Niet voor lang, want kleine discussiegroepen vormden zich nog in de conferentiezaal, in de gangen en in de onvermoeid op en neergaande lift van het hotel.

Een gezellig napratertje beëindigde de eerste congresdag nadat de tweede reeds was ingetreden.

De zaterdagmorgen werd ingezet met het referaat van Professor Storme, die vooral de procedure op niet tegensprekelijk verzoekschrift volgens het nieuw gerechtelijk wetboek behandelde. Dit uitstekend exposé werd gevolgd door een zeer levendige gedachtenwisseling, tijdens dewelke bijzondere aandacht werd besteed aan de summere rechtspleging om betaling te bevelen (la procédure d'injonction).

Het debat werd stopgezet ten einde aan Professor René Victor toe te laten over de nodige tijd te beschikken om zijn betoog te houden met betrekking tot het procesverloop. Dit laatste ondergaat merkelijke verbeteringen: het aanleggen van het dossier der rechtspleging dat op de griffie zal berusten, net zoals een strafdossier en dat het verloop der zaak in beroep of in verbreking zal volgen, de mogelijkheden om een volledig schriftelijke procedure te laten doorgaan, het ten laste leggen van de verliezende partij van een forfaitair bedrag voor advocatenkosten, enz...

Spreker vreest echter terecht dat talrijke problemen zich zullen voordoen in verband met de enorme taak aan de griffiers toegekend: kennisgevingen, aanleggen van dossiers, enz. Materieel zal er nog een zware inspanning geleverd worden ten einde de griffiers toe te laten daadwerkelijk hun taak te vervullen.

Na deze uiteenzetting konden de deelnemers zich versterken en even uitrusten vooraleer het laatste referaat te aanhoren.

De inrichters deden beroep op de adjunct-Koninklijke Commissaris, Prof. Ernest Krings, om de uitvoeringsmaatregelen, vijfde deel van het gerechtelijk wetboek, te ontleiden. Deze uiteraard eerder dorre materie werd met een bewonderenswaardige helderheid levendig en boeiend voorgebracht. In het brandpunt der belangstelling stond vooral de instelling van de beslagrechter, een magistraat die dagelijks en bestendig op het justitiepaleis zal aanwezig zijn en uitvoeringsgeschillen zal behandelen.

Enerzijds zal een schuldeiser op een eenvoudige manier bewarend beslag kunnen laten leggen om zijn belangen te vrijwaren, en anderzijds zal de schuldenaar zijn schuldeiser voor de beslagrechter kunnen dagvaarden om de opheffing van het beslag te bekomen.

Merkwaardig is ook de publiciteit die voor de roerende beslagen zal worden in het leven geroepen. Voortaan zal elke advocaat of deurwaarder belast met een procedure tegen een bepaald persoon inzage kunnen nemen van een documentatie die ter griffie zal bewaard worden en waar hij zal kunnen vaststellen of er reeds roerende goederen van een schuldenaar werden in beslag genomen.

Het uitvoerend beslag op onroerende goederen wordt ook sterk vereenvoudigd. De voorgestelde rechtspleging komt, een paar verschilpunten terzijde gelaten, overeen met hetgeen nu van kracht is voor de procedure van dadelijke uitwinning.

Na zijn betoog werd Professor Krings door vele deelnemers gefinterpelleerd.

Aan Professor Storme, die het Weekeind had georganiseerd en die de leiding der debatten op merkwaardige wijze heeft geleid, viel een dankbaar applaus te beurt.

Het precedent van Knokke moge als voorbeeld dienen van een vruchtbare samenwerking tussen Universiteit en practici.

Er wordt aan de belangstellenden ter kennis gebracht dat ter nog enkele exemplaren der referaten ter beschikking staan en aan de prijs van 100 fr. kunnen bekomen worden door storting op P.R. 235.62 van de N.V. Kredietbank, Kouter 26, Gent, voor rekening nr. 65846 van «Weekeind Gerechtelijke Hervorming».

J. P. Quintyn

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Conferenties door de heer Advocaat-Generaal J. Krings

De gerechtelijke hervorming zal in een nabije toekomst de organisatie en de bevoegdheid van hoven en rechtbanken, de vorm, de behandeling en de berechting van de vorderingen die aan hun oordeel onderworpen worden, de rechtsmiddelen, de bewarende beslagen en de middelen van tenuitvoerlegging regelen.

De Vlaamse Conferentie heeft dan ook gemeend aan de wens van velen tegemoet te komen door het oprichten van een studiecycclus, tijdens dewelke de algemene beginselen van het gerechtelijk wetboek uiteengezet worden.

Deze reeks van vier conferenties werd ingezet op 25 januari.

Voor een zeer groot aantal belangstellenden, magistraten en confraters, behandelde de heer J. Krings, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, de gerechtelijke organisatie en bevoegdheid, zoals de hervorming deze plant.

Op 27 januari werd de rechtspleging besproken.

De intense belangstelling van de «cursisten» bleek mede uit de vele vragen, die door de eminente docent op de meest pertinente en openhartige wijze werden beantwoord.

De laatste twee conferenties worden gehouden op 1 en 10 februari e.k. te 20 u., in het groot auditorium van het Rijksuniversitair Centrum, Schildersstraat 41 te Antwerpen.

M.C.

Ontvangst der stagiairs

Traditiegetrouw werd op 28 januari de plechtige «entrée dans le monde» van onze allerjongste zusters en broeders gevierd.

De tweede- en derdejaars assisteerden om allerlei redenen met opvallend enthousiasme.

De Heer Voorzitter sprak een hartelijk woord van welkom, en de Heer Ere-Voorzitter en de Heer Stafhouder namen de critische jonge gemoederen voetstoots voor zich in. Meester Francine Vranckx plaatste het — zeer pittige — woordje van de nieuwelingen.

Met passende luister werden de prijzen van de Herman De Jongh-wedstrijd overhandigd aan Mr. L. Van den Acker, Mr. P. Van den Bergh, Mr. G. Crauwels, Mr. N. Crauwels-Opsumer, Mr. A. De Roeck, Mr. P. Schrooten en Mr. D. Verhaeghe, een indrukwekkende reeks winnaars, die de hoop wettigt dat ook de volgende jaren velen in deze traditionele kamp de woorden zullen kruisen.

Het laatste hoofdstuk behoeft geen commentaar. De sigaren waren weer best, de likeurtjes hemelzoet, de Bols hoog gekwoteerd.

Voorzitter en Oud-Voorzitters verdienen alle lof. Niet alleen vestigden zij in de loop der jaren een schitterende traditie van vriendschap en jouissance, tevens leren zij de jongeren — bij gelegenheden als deze — wat hiermee juist wordt bedoeld.

M.C.

MEDEDELINGEN

Vereniging « Handelsrecht »
Eendrachtsweg 61, Rotterdam

De Vereniging « Handelsrecht » maakt bekend, dat zij omstreeks eind maart 1966 voor haar leden en begunstigers zal uitgeven prae-adviezen, betreffende de vraag: « Welk standpunt moet Nederland innemen met betrekking tot enerzijds het Haagse verdrag van 15 juni 1955 nopens de op de internationale koop van roerende lichamelijke zaken toepasselijke wet en anderzijds de verdragen van 1 juli 1964 houdende een uniforme wet inzake de internationale koop van roerende lichamelijke zaken en een uniforme wet inzake de totstandkoming van dergelijke internationale koopovereenkomsten? »

De prae-adviezen zullen verschijnen onder de titel « Eenvormig kooprecht en internationaal privaatrecht » en zullen worden uitgebracht door Mr. C. D. van Boeschoten, advocaat te 's-Gravenhage, en Mr. D. C. Fokkema, lector in het vergelijkend privaatrecht aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

Over deze prae-adviezen zal worden beraadslaagd in een bijeenkomst, welke zal worden gehouden op vrijdag 29 april 1966 om 10.30 uur in café-restaurant « Esplanade », Lucas Bolwerk 24, te Utrecht.

Belangstellenden kunnen zich voor het lidmaatschap der vereniging aanmelden bij de secretaris-penningmeester, Eendrachtsweg 61, Rotterdam. De contributie bedraagt voor natuurlijke personen f 5,— per jaar. Voor niet-leden bedraagt de prijs van de prae-adviezen f 10,— per exemplaar.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht - jg. 1965, nr. 12

Begroting (Gemeente). — Gemeentepensioenen. — Gemeenteraad. — Gemeentereglement. — Stedebouw. — Veldwachter. — Alfabetische tafel. — Chronologische tafel.

Tijdschrift voor Notarissen - jg. 1966, nr. 1 :

Delva W., Over de handelingsbekwaamheid en de bevoegdheid om de huwelijksvermogens te verbinden van echtgenoten van wie een minderjarig is.

Bulletin van de E.E.G. - jg. 1966, nr. 1 :

Oprichting van industriepoll in Italië, ter ontwikkeling van Zuid-Italië.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie - jg. 1966, nr. 4890 :

Polak J. M., De invoering van boek 1 nieuw B.W. (1). — Kollewijn R. D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak.

Sociaal Economische Wetgeving - j. 1966 :

Brinkhorst L. J., Het Europees Parlement en de voorrang van het Gemeenschapsrecht. — Inhoudstafel.

Nederlands Juristenblad - jg. 1966, nr. 5 :

Fischer-Keuls E., Het ontwerp Invoeringswet Boek 1 nieuw B.W. 1. — Rang J. F., Overzicht medische tuchtrechtspraak 1 juli 1930 - 1 januari 1965. — Van IJnatten G. C. M., Reanimatie. — Wijnen J. H. F., Voor de tweede maal : Schadevergoeding voor ongevorderd rijbewijs. — Hardenberg L., Nederlandse Vereniging voor Zeerecht. — Swanenburg De Veye P. D., Moeilijk. — Kok A., Zo oud als... — De Rijke W., Herhaling in hoger beroep van een in prima afgewezen verzoek tot verandering van de eis. — Zonderland P., Staking als schorsing van de arbeidsovereenkomst.

Ars Aequi - jg. 1966, nr. 1 :

Hennekens H. Ph. J. A. M., In hoeverre is in het Nederlandse Recht vergelijkende reclame toelaatbaar?

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen - jg. 1966, nr. 1 :

Haccou J. F., Het ondernemen een handelen van personen. — Correa Alvares H. M., Publicering van cijfermateriaal van naamloze vennootschappen. — Siebel Ulf R., Das Deutsche Aktiengesetz 1965. — Martens S. K., De rechtsverhouding tot de derde in de concurrentiestrijd.

Journal des Tribunaux - jg. 1966, nr. 4518 :

Huenens P., La loi du 2 août 1963 concernant l'emploi des langues en matière administrative s'applique-t-elle aux factures?

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat - jg. 1966, nr. 20905 à 20907 :

Barette L., La jurisprudence belge en matière de régimes matrimoniaux depuis 1940.

Mouvement Communal - jg. 1966, nr. 1 :

Editorial. — Quintin J. M., Modifications de la législation sur la police de la circulation routière (1re partie).

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique - jg. 1966, nr. 1 :

Bibliographie. « Les antinomies en droit ». — Art de guérir. — Secret professionnel. — Commission d'assistance publique. — Recours au Conseil d'Etat.